

JULES AMÉDÉE BARBEY D'AUREVILLY

(1808—1880)

zaujímá v literatuře zvláštní, osamělé místo. Je blízký romantické škole, jeho styl se vyznačuje neobvyklou energií, užívá velkých a krásných slov v takové míře, že ztrácí nad nimi vládu. V kritických pracích dává průchod svým láskám i nenávisť, vyslovuje ostře sarkastické, a přitom osobní a zaujaté soudy. Mezi jeho přední díla patří zčásti autobiografický román „Stará milenka“ (Une vieille maîtresse, 1851) z prostředí autorovy rodné Normandie a jejich aristokratických sídel a sbírka „Dábelské novely“ (Les Diaboliques, 1874), neslýchané příběhy elektrických vášní, náhlých jako blesk a silnějších než smrt. Žena je d'Aurevillymu buď démonem amýslnosti, nebo andělem čistoty. Jeho knihy jsou plny vznešených bláznů, odpadlých kněží, zasmušilých neznabohů, tragických žebráků a divých čarodějnic. Ačkoliv d'Aurevilly vystupoval jako obhájce ideálů klerikální strany, vytýkali mu v současné době i jeho stoupenci znemravnělost a obscénnost. Byl proto nucen svá díla v dalších vydáních upravovat. Jako literární kritik působil v časopisech „Pays“, „Journal des Débats“, „Réveil“, a „Gil Blas“. Práce, jež zde publikoval, vyšly souborně v „Mužích a dílech“ (Les hommes et les oeuvres, 4 řady 1861—65).

Jules Barbey d'Aurevilly
DÁBELSKÉ NOVELY

ODEON

ŠTĚSTÍ V ZLOČINU

Vypravuje-li se v této líbezné době pravdivý příběh, možno mít za to, že jej diktoval ďábel...

Loni na podzim procházel jsem se kteréhosi pěkného, vlahého dopoledne v Jardin des Plantes ve společnosti doktora Tortyho, svého jistě nejstaršího známého. Byl jsem ještě chlapec, když už doktor Torty provozoval lékařskou praxi v městě V., ale po třiceti letech tohoto příjemného zaměstnání, když skoro všichni jeho pacienti pomřeli (doktor je nazýval svými pachtýři, a to právem, neboť mu vynášeli více než nájemci latifundistům na nejžirnějších pozemcích normandských), neměl doktor zájem na další ordinaci. Byl už hodně v letech a těšil se přímo šíleně z nezávislosti, ze svobody, jako zvíře, které bylo stále na uzdě a najednou se mu ji podařilo přehryznout. Usadil se trvale v Paříži, myslím, že v ulici Cuvier, nedaleko Jardin des Plantes. Třebas zde v praxi už nepokračoval, obíral se nadále lékařskou vědou, a to pro vlastní potěšení a ze záliby, která byla ostatně velmi silná, neboť byl lékařem tělem i duší, až po konečky prstů, znamenitým odborníkem, bystrým diagnostikem, jenž si věděl rady s nejtěžšími případy fyziologickými a patologickými...

Setkali jste se někdy s doktorem Tortym? Byl z těch smětlých a řízných duchů, kteří si nelibují v rukavičkách, neboť se řídil starým a osvědčeným příslovím, že kocour v rukavicích myš nikdy nechytí — kdežto on, kocour ušlechtilý a silné rasy, schytl myši i myšek ohromné množství, a ještě teď chtěl nějakou lapit. Byl to prostě člověk, který se mi nesmírně líbil a zamlouval, a to právě pro ty své vlastnosti (znám se přece dobře!), pro které se nelíbil a nezamlouval valné většině svých bližních. Svata

ravda, ten strohý a podivínský doktor Torty nebyl po chuti hlavně lidem zdravým. Ale sotvaže ti, jimž byl nejméně vhod, jednou onemocněli, rozplývali se pak v hlubokých poklonách jako divoši před puškou Robinsonovou, která je mohla usmrtit, jenže oni si tak počínali z důvodů právě opačných: mohl je zachránit! Nebýt jeho vynikající odbornosti, nebyl by jakživ získal důchod dvacetí tisíc franků v malém aristokratickém městě, bigotním a pokryteckém, kde by ho byli nejraději vykazali z vrat svých paláců, kdyby se byli mohli řídit jedině svým přesvědčením a svou nechutí k němu. Dbal však o to pramálo, snášel to celkem s klidnou myslí, ba tropil si z toho i posměch. „Musili se,“ říkával žertem za svého třicetiletého působení v městečku V., „rozhodnout mezi mnou a posledním pomazáním, a byť pobožní, že by pámbíčkoví až paty ulíbalí, dali přece jen přednost mně před svatými oleji.“ Jak vidíte, doktor si nebral ubrousek před ústa. Jeho žert zaváněl rouhačstvím. Jako učenlivý žák Cabanisův v lékařské filosofii, byl — stejně jako jeho dávný kolega Chaussier — ze školy lékařů vyznávajících — ach, ta hrůza! — naprostý materialismus a holdujících strašlivému, vše znesvěcujícímu cynismu jako Dubois, první z této lékařské rodiny, který znevažoval kdeco, tykal vévodkyním i dvorním dámám císařovny, jež nazýval „svými paňmaminkami“, jako by to byly nějaké trhovkyně. Abyste si mohli udělat pojem o cynismu doktora Tortyho, uvedu tento prostý příklad. Jednou večer přišel do klubu hňupů (jak jim říkal), přelétl sebevědomým pohledem majitele celou nádhernou, do čtverce postavenou tabuli, ozdobenou sto dvaceti stolujícími, a obrátiv se ke mně, řekl: „Ty všechny tady obhospodařují!“ Možíš nebyl přestý pyšnější, když ukazoval hůl, jíž dal tryskat vodě ze skal. Co chcete, madam? Neměl „buňky“ pro uctivost, a dokonce tvrdil, že tam, kde je mají v hlavě jiní lidé, má on místo nich jen vakuum. Ač překročil již

sedmdesátku, byl dosud statný a šlachovitý jako jeho jméno; v obličejí měl zatrpklý výraz a pod světle kaštanovou vlásenkou z velmi hladkých, pečlivě ulízaných a hodně krátce přistřížených vlasů zářily pronikavé oči beze skel. Většinou chodil v šatech barvy šedé nebo hnědé, jaké se dlouho říkalo moskevský kouř. Ani zevnějškem, ani chováním nepodobal se oněm korektním pařížským pánům doktorům s bílou vázankou, jakoby ušitou z rubáše jejich nebožtíků pacientů. Terty byl zcela jiného ražení. S rukavicemi z daňčí kůže, v botách s tlustou podrážkou a vysokými podpatky, jež hlomozily pod jeho pádnými kroky, měl do sebe cosi, co svědčilo o čilosti a připomínalo jezdcce. A tento postřeh byl úplně správný, neboť kolik jen let za své třicetileté praxe strávil na koňském hřbetě v šaravarech sešněrovaných na stehnech! A co se jenom najezdil po cestách, na kterých by si i kentauři zlámali vaz! To vše bylo možno uhadnout podle toho, jak stále ještě vypínal širokou hrud a prohýbal nazad rozložitý trup, zapuštěný do pevných kyčlí, jež se pohupovaly na statných nohách bez hostce, ale poněkud zakřivených do O, jaké mívají staří postilioni. Doktor Terty byl jakýmsi jezdeckým protějškem Kožené Punčochy, žijícím v cotentinských proláklínách, jako žil Cooperův Kožená Punčocha v pralesích amerických. Naturalista, vysmívající se jako Fenimorův hrdina společenskému řádu, jež však nenahradil pojmem Boha, nýbrž změnil se v nelítostného pozorovatele, z jakých se mohou stát jen škarohlídové, lidé nemající své bližní ve valné lásce. Co naplat! Byl už takový! Jedině na svých cestách, kdy bláto špatných silnic stříkalo jeho koni na břicho přepásané popruhem, měl kdy otupět ke všemu vezdejšímu bahně. Nebyl však v nejmenším misantropem jako Alceste. Nerozhofčoval se ctnostně, nerozčiloval se a nebouřil. Ani zdání! Pohrdal lidmi se stejným klidem, s jakým si bral štipec šňupavého tabáku, a pohrdal jimi s týmž požitkem,

s jakým šňupal. Takový a nejinaký byl přesně doktor Terty, s nímž jsem se procházel v Jardin des Plantes.]

Jak jsem už pověděl, byla pěkná pohoda, takový svěží a jasný podzimní den, který by dokázal zdržet vlaštovky na odletu. Na Notre-Dame zvonili poledne a velebný hlas zvonu jako by se linul v dlouhých, zářivých záchvěvech — tak čirý byl prozářený vzduch — přes zelenavou řeku s krajovým mostních pilířů přímo nad naše hlavy. Zažloutlé a načervenalé listí stromů v zahradě osychalo zvolna z modravého omžení, jímž je smáčeji mlhavá podzimní jitra, a líbezná slunce jeseně hrálo nás, doktora a mne, svou zlatitou vatou příjemně do zad. Na své procházce zastavili jsme se před klecí s nádhernou samicí černého pardála, která zašla příští zimu na úbytě, neboť zajetí jí zřejmě nesvědčilo. Kolem nás byli tu a tam obvyklí návštěvníci Jardin des Plantes; toto obecenstvo se skládá převážně z prostých lidí, z vojáků, z chův a dětí, kteří zevlují s oblibou před mřížemi klecí a baví se znamenitě tím, že házejí po otupělých nebo spících šelmách skořápkami a slupkami nejrůznějšího ovoce. Pardál, před jehož kójí jsme stanuli, byl, jak se snad pamatujete, onoho vzácného druhu, který je domovem na Jávě, v tomto koutu světa, kde je příroda nejbujnější a sama jaksi podobná velké tygřici, kterou člověk nedokáže zkrotit a jež ho obluzuje a ničí všemi plody své hrozná a nádherné přírody. Na tom pohádkovém ostrově jsou květiny zářnější a vonnější, ovoce chutnější a šťavnatější, zvířata krásnější a statnější než všude jinde na světě; kdo však sám nepocítil palčivé a zákazosné vlivy oněch okouzlujících a vražedných končin, jež jsou Armidou a Lokustou zároveň, neučiní si nikdy představu o zálučné síle tamního prostředí. Černý pardál, jenž tu ležel nedbale na ladných, natažených tlapách se vztyčenou hlavou, v níž hořely zlověstným svitem nehybné smaragdové oči, byl věru jedinečnou ukázkou hrozných darů své domoviny.

Sebemensi žlutá skvrnka nenarušovala černý samet jeho srsti, tak temný a sytý, že sluneční paprsky, jež jej ozářovaly, nemohly mu dodat už více lesku, ale matněly a ztrácely se v něm, byly jím pohlcovány, jako bývá voda pohlcována houbou, do níž se vsákne... A když se potom zraky obrátily od tohoto ideálního tvaru pružné krásy, od této síly strašné i v klidu, od chladného, královského pohrdání lidskými tvory, kteří naň bážlivě zeylovali (vyjevenýma očima a s otevřenými ústy) nevyhráli to lidé, ale zvíře, jehož převaha byla tak veliká, že byla až ponižující. Právě jsem tento poznatek svěřoval šeptem doktorovi, když vtom prošly zástupem kolem klece dvě osoby a stanuly těsně před ní. „Ano, máte pravdu,“ souhlasil lékař. „Ale pohledte, už je to v pořádku, už bylo zase dosaženo rovnováhy mezi člověkem a zvířetem.“

Dvojice, která právě přišla, byl muž se ženou, oba vysoké, ztepilé postavy, v nichž jsem hned na prvý pohled poznal příslušníky vznešené pařížské společnosti. Ač nebyli už mladí, byli stále ještě dokonale krásní. Muži mohlo být čtyřicet sedm a snad i více, a ženě kolem čtyřiceti... Překročili tedy už oba „obratník“, jak říkají námořníci z Ohňové země, osudný obratník, děsivější než rovník, neboť kdo ten překročí, nevypluje už znovu na širé moře života. Jak se však zdálo, nijak se tím neznepokojovali, nebrali tuto okolnost na vědomí; na jejich čele, na celém jejich vzezření nebylo stopy po nějaké melancholii... Muž měl štíhlou, elegantní postavu, jež se jedinečně uplatňovala v černém redingotu, těsně přiléhajícím jako kabá. jezdeckých důstojníků, a kdyby byl měl na sobě některý z oněch krojů, do jakých oblékal Tizián své modely, byl by svým ideálním vzrůstem, jemným, ale hrdým výrazem tváře a nakroucenými, takřka kočouřimi kníry, na konci už prokvétajícími, připomínal dvořana z doby Jindřicha III.; a aby podobnost byla ještě dokonalejší, měl krátce přistřižené vlasy, jež nezakrývaly temně modré

safíry, blyštící se mu v uších. V té chvíli jsem si vzpomněl na Sbogara, který však nenosil safíry, ale smaragdy... Kromě této směšné maličkosti (jak by se o tom vyjádřila veřejnost), již dával najevo, jak pohrdá vkusem i míněním doby, bylo na něm vše prosté a dandyovské, jak to chápal Brummel, tj. nebylo nic nápadného na zevnějšku tohoto muže, který obracel k sobě pozornost jedině sám sebou a byl by ji věru soustředil na sebe úplně, kdyby nebyl měl po boku ženu, jež ho doprovázela... Tato žena obracela k sobě zraky lidí ještě více než její průvodce a také je déle poutala než on. Byla skoro stejně vysoká, její hlava byla bezmála v téže výši jako jeho. A protože byla rovněž tmavě oděna, připomínala maně velkou černou Isidu v egyptském muzeu, a to i plností tvarů, vznešenou hrdostí a tajemnou silou. Jak podivné! Ve vzájemném vztahu této krásné dvojice měla žena svaly a muž nervy... Viděl jsem ji pouze z profilu, ale profil může být často kámen úrazu krásy nebo její nejskvělejší zdůraznění. Myslím, že bych mohl klidně od přísáhnout, že jsem nespatriil v životě profil čistší a ušlechtilejší. O jejich očích nemohu mluvit, neboť byly upřeny na pardála. Jak se však zdálo, působil jejich soustředěný pohled na šelmu akýmsi magnetickým, nepříjemným vlivem, neboť její nehybnost změnila se zvolna ve strnulost, jež se stupňovala, čím déle ji žena fascinovala svým pohledem. A jako kočky, jsou-li oslněny světlem, pardál chvíli mhouřal a jako by nemohl snést déle pohled, jenž byl naň tak pevně upřen, zastřel zvolna clonou víceč zelené hvězdy svých očí. Dravec podleh, byl překonan!

„Ejhle! Šelma proti šelmě!“ zahučel mi doktor do ucha. „Ale atlas je silnější než samet.“

Atlasem byla míněna žena, která měla z této látky šaty s dlouhou vlečkou. A doktor soudil správně. Rovněž černá, svižná, stejně ladných pohybů a královské vznešenosti, neméně krásná, plná dráždivého kouzla, a možná

i dráždivějšího — neznámá žena stála hrdě jako lidský pardál proti pardálu skutečnému, nad nímž zvítězila. A šelma si byla vědoma své porážky, dala to najevo tím, že zavřela oči. Ale žena — byla-li jí vůbec — nespokojila se tímto vítězstvím. Neměla smyslu pro velkomyslnost. Chtěla, aby přemožený protivník viděl, kdo ho pokořil, a aby tedy otevřel oči a spatřil ji. I rozepnula bez jediného slůvka dvanáct knoflíčků fialové rukavičky, obepínající těsně její krásné předloktí, stáhla ji, a než se její průvodce nadál, prostrčila ruku odvážně mříží klece a uhodila šelmu rukavicí do čenichu. Pardál udělal jen jediný pohyb — ale jaký! — zarval, rozevřel bleskurychle tlamu a chňapl... Kolem zazněl výkřik zděšení. Domnívali jsme se, že dravec rozdrtil ženě ruku, ale jeho obětí se stala pouze rukavička, již šelma pozřela. Vydrážděné zvíře se rozběhlo, běhalo po kleci, řvalo, cenilo tesáky; široce rozevřené oči zlověstně svítily a chřípí zasaženého čenichu se chvělo. Však to také byla neslychaná smělost potupit takto pána javanských džunglí!

„Šilenál“ vykřikl muž a chopil se něžně krásné ruky, jež unikla jen o vlas strašlivému zmrzačení.

Však víte, jak se někdy vzkřikne: „Šilenál“ — on tak rovněž vzkřikl, ale co všechno zaznělo z tohoto jediného slova. Nato se sklonil a políbil téměř zbožně její štíhlé, ladně formované prsty.

Jak teď odvrátila tvář od šelmy ke svému společníku, který stál skoro vedle nás, měl jsem možnost spatřit její oči — ach, v životě jsem neviděl a už také asi nevidím krásnější a podmanivější — ty oči, jež fascinovaly šelmu a byly nyní samy fascinovány mužem, oči, dva nesmírné černé démanty, v jejichž fasetách jiskřila veškerá hrdost světa, v nichž se však přesto, jak se na něj dívaly, zrcadlilo svrchované zbožňování nejoddanější lásky.

Tyto oči mluvily nejen o básni, ale byly samy dokonalá báseň. Muž nepřestal tisknout dlaň, jež ucítila zřejmě

horký dech dravcův, přitiskl si ji na srdce a odváděl ženu poněkud stranou od klece, nedbaje hlasitých poznámek nakupených diváků, rozrušených dosud nebezpečím, jemuž se neznámá tak lehkomyšlně vystavila. Nato prošli zástupem, minuli i nás, doktora a mne, hledíce si stále do očí, přivinuti těsně k sobě, jako by se chtěli vzájemně prostoupit, jako by chtěli splynout v jedno tělo, jako by on chtěl zaniknout v ní a ona zase v něm. Odcházeli zvolna dlouhým stromořadím zahrady, a kdo je viděl, jak kráčí takto vedle sebe, nemohl se ubránit dojmu, že jsou to jakési vyšší bytosti, jež si ani neuvědomují, že kráčí po zemi, a berou se světem zahaleni v oblacích jako Homérovi Nesmrtelní!

Něco takového nevidí člověk v Paříži denně a proto jsme stáli, dívající se za touto pozoruhodnou dvojicí, zvláště za ženou, vlekoucí za sebou v prachu aleje černou vlečku jako pávice, pyšná na své peří.

Byla na ně věru pěkná podívaná, když se tak vzdalovali ruku v ruce v záři poledního slunce, v láskyplné něze, měnicí bezmála dvě bytosti v jednu... U vchodu do zahrady čekal na ně okázalý kočár, svítící lakovou kůží a kovárim postroje. Nasedli do něho a ve chvílce zmizeli nám z očí.

„Zapomínají na okolní svět!“ podotkl jsem k doktorovi, jenž pochopil mou myšlenku.

„Ach, ti se tak o něj starají!“ odvětil kousavě. „Nevidí nikoho než sebe, a co nejhoršího, jdou mimo svého bývalého doktora a ani si ho nevšimou.“

„Jak, doktore, vy jste je léčil, vy je znáte?“ zvolal jsem. „To mi tedy alespoň řeknete, kdo to je.“

Lékař si dal s odpovědí načas, aby zvýšil dojem, neboť byl lišák, ten můj doktůrek!

„Tak abyste věděl, je to Filemon a Baucis,“ řekl stručně. „Jste spokojen?“

„K ďasul!“ vybuchl jsem. „Filemon a Baucis v pyšném

vydání a ani s troškou antikyl Ale vážně, doktore, jak se opravdu jmenují?"

„Jakžel“ odpověděl doktor, „což jste ve vaší společnosti, kam já nikdy nepříjdu, neslyšel jakživ hovořit o hraběti a hraběnce Serlon de Savigny jako o příkladně vzorném manželství? Ti dva by se samou láskou do slova snědli,“ konstatoval cynický lékař.

„Opravdu jsem o nich nikdy neslyšel,“ odvětil jsem. „Ve společnosti, kam občas zajdu, mluví se o šťastných manželstvích co nejméně. Není to zvlášť zajímavé téma.“

„Hm, hm, to je docela možné,“ odpověděl lékař spíše na svou myšlenku než na má slova. „V kruzích, kde jsou i oni doma, starají se velmi málo o věci více nebo méně dobré. Ostatně mají důvod, aby se tam příliš neukazovali, a proto bydlí skoro celý rok na svém starobylém zámku de Savigny na Cotentinu. Kdysi byl kolem nich náramný rozruch, byly o nich takové řeči, že na předměstí Saint-Germain, kde je ještě trochu smyslu pro šlechtickou soudržnost, raději o nich mlčeli než mluvili.“

„Jaké to byly řeči?... Ach, doktore, začínáte být zajímavý. Povězte mi něco o tom! Zámek de Savigny není přece, pokud vím, daleko od města V., kde jste donedávna působil jako lékař.“

„Echl Inu řeči...“ zahučel doktor, a zamysliv se, vylovil tabatěrku a šňupl si. „Nakonec se jim přestalo věřit. Prý to byly jen zlomyslné klepy. A pak je tomu už dávno... A třeba sňatky z lásky a šťastná manželství jsou na venkově ideálem všech romantických a ctnostných matek rodin, nemohla se mnohá z nich — alespoň z těch, jež jsem znal — odhodlat k tomu, aby dávala svým slečnám dcerám za vzor rodinné štěstí této naší švarné dvojice.“

„A přece jste řekl, že jsou to Filemon a Baucis,“ namítl jsem.

„Baucis! Baucis! Hm, pane...“ odmlčel se doktor na-

ráz a přejel si zahnutým ukazováčkem po orlím nose (což bylo jeho obvyklé gesto), „...inu ovšem, ale to jsem myslel zcela jinak. Řekněte sám, není-li ta ženská podobna spíše lady Macbethové než Baucidě?“

„Ale, doktore, můj milý a vážený doktore,“ zaprosil jsem co nejnaléhavěji a nejúlisněji, „buďte tak hodný a povězte mi vše, co víte o hraběti a hraběnce de Savigny.“

„Lékař je zpovědníkem moderní doby,“ prohlásil Torty tónem slavnostně výsměšným. „Zaujal, pane, místo po knězi a je povinen zachovat stejně jako on zpovědní tajemství.“

Pohlédl na mne zlomyslně, neboť věděl, jak chovám v lásce a účtē příkázání katolické církve, již byl zapřísáhlým odpůrcem. Přimhouřil významně oko, přesvědčen že tal do živého.

„A on je také zachová... jako kněz!“ dodal s hlasitým a nej cyničtější smíchem. „Pojďme tedy. Trochu se pobavíme.“

I vedl mne širokým stromořadím, lemujícím po této straně Jardin des Plantes a bulvár de l'Hôpital... Tam jsme usedli pohodlně na odlehlou lavičku a doktor se rozhovořil:

„Je to, milý příteli, příběh, pro který nutno sáhnout hodně hluboko asi jako po náboji zarostlém ve svalstvu; neboť zapomenutí je jako maso žijících tvorů, jež narůstá nad událostmi, takže po čase z nich nic neuvídíme, vymizí nám zvolna z paměti a nakonec se zapomené i na místo. Bylo to v prvých letech po Restauraci. Tenkrát táhl městem V. gardový pluk, a protože byl nucen, už ani nevím proč, zdržet se tam dva dny, rozhodli se důstojníci uspořádat na počest jeho obyvatel šermířský turnaj. Však si také městečko tuto pozornost, tuto poctu, právem zasloužilo. Bylo totiž, jak se tehdy říkalo, královštější než sám král. Ač celkem nevelké (mělo asi pět až šest tisíc duší), oplývalo přímo šlechtou. Více než třicet mla-

dých mužů z tamních nejlepších rodin sloužilo buď u gardových pluků nebo u osobní stráže královny, a důstojníci pluku, který tudy tenkrát táhl, znali je skoro všechny. Ale hlavní podnět k velkolepému šermířskému utkání dala pověst městečka, jemuž se říkalo rváčské, a bylo opravdu v oné době nejrvavějším místem ve Francii. Ač revoluce z roku 1789 vzala šlechticům právo nosit kord, ve V. dokázali, že jim dovedou stále ještě dobře vládnout, i když jej už nesměli nosit. Turnaj uspořádaný důstojníky měl mimořádný ohlas. Sešly se k němu všechny zdatné čepele z okolí a také četní amatéři z mladší generace, kteří už nepěstovali soustavně jako kdysi náročné a nesnadné umění šermířské. Zájem a nadšení pro šerm, jenž býval láskou našich otců, byl pojednou zase tak velký, že starý plukovní učitel šermu, který už dlouho přeluhoval a měl na rukávě plno prýmků, přišel na myšlenku, že by mohl ve V. skončit v pohodě svou životní pout, kdyby si tam otevřel šermířskou školu. Plukovník, jemuž přednesl svůj úmysl, neměl námitek a propustil ho ze služby u pluku. Ukázalo se, že to byl od učitele šermu, který se jmenoval Stassin a měl válečnou přezdívku Píchniho, opravdu znamenitý nápad. V městě, kde se usadil, nebyla už dlouho dobře vedená šermířská škola. Místní šlechtice to hrozně mrzelo, neboť byli nuceni dávat sami svým synkům hodiny šermu nebo je svěřit vedení vojenských vysloužilců, kteří byli obvykle jen nevalnými šermíři a ještě horšími učiteli. Obyvatelé rváčského městečka V. zakládali si na tom, že jim nebylo možno hned tak vyhovět. Byli opravdu plni svatého nadšení. Jim nestačilo zabít soupeře, oni ho chtěli oddělat vědecky a umělecky, podle všech pravidel. Hlavně si přáli, aby měli mezi sebou člověka, který by byl řádným sekáčem, jak se holedbali, a měli hluboké opovržení pro udělané hromotluky, kteří mohou sice být velmi nebezpečnými protivníky, ale nemají ani špetku vtipu a jem-

ného umění, nejsou prostě 'střelci', jak se stručně a výstižně říkalo. Stassin alias Píchniho býval zmlada velmi krásným mužem a byl jím i v pokročilejším věku — když byl ještě zcela mlád a bojoval tenkrát v Nizozemí, porážel tam na hlavu a hravě všechny ostatní učitele šermu a získal jako cenu dva flerety a dvě šermířské kukle, vykládané stříbrem. Byl zkrátka a dobře z oněch velkolepých šermířů-střelců, jaké nevychová sebelepší škola ani besbesvědomitější učitel, není-li k tomu vrozené nadání. A Stassin zvaný Píchniho měl nadání k šermu jako málokdo. Je samozřejmé, že se takovému sekáči v městečku V. nejen obdivovali, ale že ho i hýčkali a zahrnovali největší pozorností. Nic nevyrovná líp společenské rozdíly než meč. Za staré monarchie povyšovali králové do šlechtického stavu ty, kdož je naučili jím vládnout. Což nepropůjčil Ludvík XV., neklame-li mě paměť, svému učiteli Danetovi, který napsal také obšírné pojednání o šermu, do znaku své čtyři lilie mezi zkříženými meči?... Tito venkovští šlechtici, kteří cítili ve svém urozeném nosu stále ještě vůni minulých časů, byli zkrátka se šermířem jedna ruka, jako by jim byl roven, jako by byl ze stejné krve.

Až potud bylo všechno v pořádku a Stassinovi řečenému Píchniho bylo možno jen přát k jeho štěstí. Ale tento starý vojenský brach neměl naneštěstí jen srdce z červeného marokénu na vyvatovaném náprsníku z bílé kůže, jímž si kryl prsa, když udílel své znamenité lekce. V městečku V., kde zakotvil jako v poklidném a posledním přístavu svého bludného života, najednou zjistili, že Stassin má pod šermířskou kazajkou ještě další srdce, které začíná být ke stáří vrtošivé. Zdá se, že srdce vojákovo je vždy plno střelného prachu, jenž je tím vznětlivější, čím více ho čas vysušil. Ve V. jsou všechny ženy krásné jako květ, takže bylo všude dost jisker, které by zapálily vysušený prach tohoto šermířského matadora. A tak se jeho pří-

běh skončil, jak se obvykle končí u většiny vysloužilých vojáků. Když prošel všemi možnými končinami Evropy, kde bral za bradu i v pasu kdejakou ženštinu, kterou mu ďábel přivedl do cesty, bývalý voják Prvního císařství provedl poslední svou pošetilost a oženil se, když už měl skoro paděsátku na krku, se všemi obřadnostmi i svátostmi na radnici i v kostele s v...skou švadlenkou (znal jsem je skoro všechny, neboť jsem většinu z nich pomáhal při porodu), která ho přesně na den po devíti měsících obdarovala děckem. A to děcko bylo děvče a není to nikdo jiný, můj milý, než ta žena, která tudy prošla jako bohyně, ovanula nás nestoudně vůní svého šatu a nezavádila o nás ani pohledem, jako bychom zde vůbec nestáli, jako bychom byli vzduch.“

„Hraběnka de Savigny!“ zvolal jsem.

„Ano, hraběnka de Savigny v celé své kráse a vznešenosti! Ach, nebývá radno pít se po původu, ať už jde o původ žen nebo národů. Nedoporučuje se nahlížet do kolébky kohokoliv. Vzpomínám si, že jsem viděl ve Stockholmu kolébku Karla XII.; vypadala jako koňský žlab, byla natřena křiklavě červenou barvou a nevzbuzovala valně důvěru. A přece z ní vyšel takový bouřlivák! Na dně každé kolébky je prohlubeň — kaliště, a už proto je třeba vyměňovat několikrát denně pleny; a to se nezdá valně poetické těm, kdož věří v poezii, když dítě kolébce již odrostlo.“

A doktor, aby jaksi podpořil své axioma, udeřil se při těchto slovech do stehna rukavicí z daňčí kůže, kterou držel za prostřední prst; rukavice pleskla tak silně, že každý člověk s náležitě vyvinutým sluchem byl by ihned postřehl, že tento obstarožní vašnost má ve svalech ještě pořádnou sílu.

Vyčkával, ozvu-li se proti jeho úvaze. Když znamenal, že mlčím, pokračoval:

„Ostatně jako všichni staří vojáci, kteří mají rádi do-

konce i cizí děti, náš Píchniho byl do své maličké doslova zblázněn. Na tom není pranic divného. Neboť má-li děti již starší muž, miluje je více, než by je miloval jako mladý, neboť ješitnost, jež zdvojnásobuje vše, zdvojnásobí i cit otcovský. Všichni staří kocouři, které jsem znal za svého života, jestliže se zmožili opožděně na děcko, přímo svého potomka zbožňovali; a byli na něj směšně hrdí, jako kdyby bůhvíco dokázali. Přesvědčení, že jsou ještě mladí, stouplo jim do hlavy, i když si z nich příroda ztropila menší žert. Neznám věru opojnějšího štěstí a pošetilejší pýchy nad tu, již dávají najevo obstarožní tatíci, když se jim místo jednoho děcka narodí hned dvě! Stassinovi řečenému Píchniho nebylo dopřáno otcovské pýchy z dvojčat; lze však klidně říci, že by se byly z toho jeho jednoho dítěte mohly udělat docela dobře dvě. Jeho dcerka — však jste ji právě viděl a můžete posoudit, zda splnila očekávání — bylo dítě opravdu zdatné a krásné. První starostí našeho mistra šermu bylo najít pro ni vhodného kmotra mezi všemi těmi šlechtici, kteří navštěvovali pravidelně jeho šermířskou školu. I vybral si z nich hraběte d'Avice, nejstaršího a nejzdatnějšího ze svých žáků, tak trochu darmošlapa, který sám za emigrace dělal učitele šermu v Londýně, kde bral za hodinu několik guineí. Hrabě d'Avice de Sortoville-en-Beaumont, ještě před revolucí rytíř Řádu svatého Ludvíka a kapitán dragounů — bezmála už sedmdesátník nebo snad ještě starší — překonaval v šermu všechny, a to i mnohem mladší Stassinovy žáky, a rozdával jim rány, samé nádherné trumfy, takže udělali proti němu sotva někdy štych, jak se tomu odborně říkalo. Hrabě byl starý šprýmař a liboval si často v drsných žertech. Tak například zahříval s oblibou čepel svého fleretu nad plamenem svíčky, a když jej zkálil, fleret ztvrdl, a zasáhl-li vás, neprohnul se a zlomil hrudní kost nebo žebro — a tomuto podařenému žertíku říkal ‚uličnické seky‘. Stassina si nesmírně vážil

a tykal mu. ‚Dcera takového člověka, jako jsi ty,‘ radil mu, ‚může se jmenovat jediné jako meč hrdiny. Nazveme ji Haute-Claire!‘ A tak byla také pokřtěna. V...ský farář se sice poněkud mračil nad tímto nezvyklým jménem, jaké křtitelnice jeho kostela ještě nikdy neslyšela. Ale protože byl kmotrem hrabě d'Avice, který měl, má a bude mít stále přes veškeren povyk pokrokářů pevné styky mezi šlechtou a duchovenstvem, a poněvadž se kromě toho vyskytuje v římském kalendáři svěřice jménem Claire — Klára, dostalo děcko jméno Olivierova meče, aniž se městečko V. nad tím nějak zvlášť pohoršilo. Toto jméno — zdálo se — předurčovalo osud. Stassin, který miloval své šermířské umění skoro touž náruživou láskou jako svou dcerku, rozhodl se, že ji v něm vycvičí a zanechá jí své nadání jako věno. Smutné, nevalné věno! Chudá, hubená výbava za dnešních mravů, jaké starý mistr kordu nemohl arci předvídat! Sotvaže se holčička udržela na nohou, začal ji zasněcovat do šermířského umění, a protože maličká byla statná jako kluk a měla klouby a šlachy jakoby z jemné oceli, silila a rostla tak zdárně, že v desíti letech vypadala jako patnáctiletá, a pokud šlo o její šermířské umění, držela se statečně proti otci i proti nejlepšímu sekáčům z města i okolí. . . Daleko široko mluvilo se o malé Hauteclaire Stassinové a později o slečně Stassinové. Jak asi tušíte, největší zájem o ni měly urozené slečinky, do jejichž společnosti neměla přístup, třeba se její otec stýkal důvěrně s otci jejich. Vzbuzovala u nich neuvěřitelnou nebo spíše velmi pochopitelnou zvědavost, smíšenou s nevolí a závistí. Jejich otcové a bratři hovořili před nimi s obdivem i údivem o ní, a nebyl proto div, že si přály spatřit zblízka toho ženského svatého Jiřího, jehož krásu i šermířské umění, jak se všeobecně tvrdilo, byly něco jedinečného. Viděly ji však jen zdaleka a s odstupem. Tehdy jsem byl ve V. usedlý teprve krátce, ale nebylo dne, abych se nestal svědkem této ne-

utuchající zvědavosti. Stassin, který sloužil za Císařství u husarů a vydělával hodinami šermu pěkné peníze, dovolil si koupit jezdeckého koně a naučil na něm svou dcerku jezdit. A protože také cvičil mladé koně stálých návštěvníků své školy, projížděl se často koňmo s Hauteclaire po dalekém i blízkém okolí města. Setkal jsem se s nimi nejednou, když jsem se vracel od svých nemocných, a musím přiznat, že jsem se ani v nejmenším nedivil vášnivému a živelnému zájmu, jež projevovaly místní urozené dívky a mladé dámy o toto ztepilé a předčasně vyspělé děvče. Tenkrát se šlechtické rodiny vzájemně hojně navštěvovaly, a tu jsem také velmi často potkával jejich kočáry. Nedovedete si představit, milý pane, s jakou skoro až hloupou zvědavostí se vykláněly slečinky z oken ekvipáží, jak vykulovaly doslova oči, jestliže se objevila třeba jen v dálce Hauteclaire Stassinová, jedoucí klusem nebo cvalem těsně po boku svého otce. Ale jejich úsilí bylo většinou marné, neboť když jsem přišel nazítří vykonat obvyklou ranní návštěvu u jejich ctihodných matek, slyšel jsem vždy jen slova zklamání a lítosti. Spatřily totiž pouze dívčinu postavu, jež byla pro jezdecký oblek přímo stvořena a v němž se báječně vyjímal, jak můžete sám posoudit, když jste ji před chvílí viděl. Ale přes obličej měla vždy modrý, dosti hustý závoj. Slečnu Stassinovou znali jediné muži, kteří se učili u nich šermovat. Celý den s fletem v ruce a se šermířskou kuklou na obličej, kterou málokdy odkládala, prodlévala většinu dne v cvičebně svého otce, který — jak stárl — pozbyval pružnosti, takže musila často udílet lekce místo něho. Na ulici se objevovala zřídka — a dámy ze společnosti mohly ji vidat jen tam nebo v neděli také v kostele na mši. Ale ať v kostele, nebo na ulici, její tvář byla skoro stejně zahalena jako v šermírně. Krajkoví jejího černého závoje bylo snad ještě temnější a hustší než mřížka cvičné ochranné masky. Byla v tom afektovanost, jak se skrývala

a ukazovala? Chtěla tím vzbudit zvědavost a zájem?... Chtěla z toho těžit?... Snad ano, ale kdo to ví? Kdo to může tvrdit? Což nebyla povaha této dívky, jež střídala závoj s kuklou, ještě neproniknutelnější než její obličej? Jedině budoucnost mohla dát jasnou odpověď.

Je samozřejmé, vážený a milý, že pomínu všechny zbytečné podrobnosti, abych nebyl rozvláčný a nudný, a přejdu rychle k okamžiku, kdy se opravdu začíná vlastní příběh. Slečna Hauteclaira bylo asi sedmnáct let. Někteří krasavec Stassin alias Píchniho změnil se v dobromyslného staříka, ovdověl a byl morálně ubit Červencovou revolucí, která zahnila truchlící šlechtu do jejích zámků a vyprázdnila jeho šermířskou školu. Marně se snažil vzdorovat pakostníci, která si nedělala pranic z jeho zlostiného podupávání, a tak směřoval rychlým krokem ke hřbitovním vratům. Lékaři, který rozpoznal jeho nemoc, bylo to jasné... Nebylo věru sebemenší pochyby. Nedával jsem mu dlouhý život. A teď jsem u toho! Jednoho dne přivedl hrabě de Taillebois a rytíř de Mesnilgrand do jeho školy mladého muže, který pocházel z kraje, byl však vychován v cizině, odkud se vrátil před časem na zámek svého nedávno zemřelého otce. Byl to hrabě Serlon de Savigny, nastávající (jak se říkalo ve V. v maloměstské mluvě) slečny Delfíny de Cantor. Hrabě de Savigny byl rozhodně z nejskvělejších a nejvýbojnějších mladých kavalírů své doby, doby mladých lidí, kteří se hrnuli do všeho, neboť (i ve V. stejně jako všude jinde) v této zatuchlé společnosti byla opravdová mládež. Dnes už tomu tak není. Mladý hrabě slyšel mnoho vyprávět o proslulé Hauteclaira Stassinové, i chtěl spatřit tento zázrak. Shledal ji, jakou opravdu byla — obdivuhodná dívka, rozkošná a po čertech svůdná a žádoucí v kalhotách z pleteného hedvábí, v nichž se nádherně uplatňovaly její tvary velletrijské Pallady, a v černém marokénovém živůtku, jenž svíral s jemným sustěním pevný a pružný pás — takový, jakého docilují

hrabě

Čerkesky u svých dcerek tím, že jim stáhnou pás pruhem kůže, který jim ponechají, dokud jej tělo — jak roste — samo neroztrhne. Hauteclaira Stassinová byla vážná jako Clorinda. Mladý Serlon ji pozoroval, když dávala lekce, a pak ji vybědl, aby s ním zkřížila kord. Ale hrabě nebyl Tankrédem situace. Slečna Stassinová po několika výpadech prohnula jako srp svůj kord na srdci krásného protivníka, aniž sama byla jen jednou zasažena.

„Vám se nelze, slečno, ubránit,“ prohodil velmi roztomile. — Byla v tom věštba?

Rozešla o toho večera sebeláska mladého muže lásce?

Ať je tomu jakkoli, faktem je, že od té doby přicházel hrabě de Savigny den co den do školy Píchniho na hodiny šermu; vždyť jeho zámek byl vzdálen jen několik mil, které urazil za chvíli koňmo nebo kočárem. Ač se v tomto maloměstském klepařském hnězdě starali zlí jazykové o každou maličkost, již dokázali vždy nafouknout, nechali tentokrát Savignyho na pokoji, neboť láska a záliba v šermu vysvětlovala vše. Bylo to přece městečko s nejlepší rvářskou pověstí! Ostatně hrabě se nikomu nesvěřoval. Přicházel na hodiny, když už bylo po hromadném vyučování a kdy škola už byla prázdná. Mladý Savigny nebyl mělká povaha, nepostrádal určité hloubky a ušlechtilosti... Co se tehdy dalo — dalo-li se vůbec něco — mezi ním a Hauteclaira, nikdo nevěděl a neměl ani zdání. Jeho sňatek se slečnou Delfinou de Cantor, dohodnutý už několik let mezi oběma rodinami, pokročil v přípravách tak daleko, že nebylo možno od něho ustoupit; i slavil se tedy čtvrt roku po návratu hraběte de Savigny. Tím mu byla dána příležitost žít po celý měsíc ve V. v blízkosti své snoubenky, u níž trávil pravidelně všechny dny, od které však odcházel večer co večer (a to stejně pravidelně) na hodiny šermu...

Jako kdekdo, i slečna Stassinová uslyšela ve v...ském kostele ohlášky sňatku hraběte de Savigny se slečnou

de Cantor, ale nic neprozradilo v jejím chování (podle výrazu tváře nedalo se soudit, neboť měla jako obvykle hustý závoj), že by ji tyto ohlášky nějak mimořádně zajímaly, že by byla jimi nějak dotčena. Je arci pravda, že nikoho z přítomných nenapadlo, aby ji zvláště pozoroval. Otázka možného poměru mezi hrabětem a krásnou šermířkou se ještě nevynořila, a proto nebyli také pozorovatelé. Po okázalé svatbě odstěhovala se hraběnka ve vši tichosti na zámek svého manžela, který však přesto zůstal věren svému zvyku a dojížděl skoro denně do města. Ostatně mnoho okolních šlechticů počínalo si podobně. Čas plynul a starý Píchniho se rozžehnal se světem. Škola, která byla nějaký čas zavřena, byla zase otevřena. Slečna Hauteclaira oznámila veřejnosti, že povede dále šermírnu po svém otci a bude sama udílet lekce. Smrtí starého Stassina žáků nejen neubýlo, ale bylo jich dokonce více než dříve. To víte, muži jsou šmahem stejní! Každá zvláštnost, již dá najevo muž vůči muži, je jim z míry protivná a uráží je; jestliže však šustí sukňemi, jsou po ní přímo posedlí. Žena, která dělá to, co přísluší dělat jedině muži, a třebaš to nedělala zdaleka tak dobře, bude mít ve Francii před mužem vždy nemalou výhodu. Ale slečna Stassinová provozovala své umění mnohem líp než kdekterý muž, předčila dokonce i svého otce, který byl přece uznávaným mistrem svého oboru. Jako učitelka byla prostě jedinečná a jako šermířka přímo nádherná. Její zásahy byly přesné, její seký nezadržitelné — byly to údery, jímž se naučí jedině ten, kdo má v sobě takzvanou božskou jiskru. Se šermem je tomu jako například s hrou na housle; tisíce lidí dovede na ně hrát, ale jen nemnozí ovládnou nástroj a smyčec tak dokonale, aby vynikli nad průměr a stali se skutečnými virtuózy. Tenkrát jsem se také trochu oháněl kordem jako většina lidí kolem mne. A jako amatér musím přiznat, že mě některými svými fintami uváděla doslova v nadšení. Její

přechod z kvarty do terce bylo něco jedinečného, hotová eskamotáž. A zásah, který jste od ní dostal, byl prudký jak rána kulí. Ať byl soupeř v krytí sebezdatnější, máchl vždy jen do prázdna; a byť ho i předem upozornila, že přejde do útoku, zasáhla ho pokaždé s jistotou do ramene nebo do prsou. Dostal zásah, ať dělal co dělal. A při tom mnohdy ocel o sebe ani nezavadila! Byl jsem svědkem, jak docela dobří šermíři byli úplně bez sebe z tohoto zásahu, o němž tvrdili, že zavání čáry, a byli by ze samé zlosti málem spolklí vlastní fleret. Kdyby nebylo šlo o ženu, byli by se s ní pro ten výpad zle poškorpili. Muži by byl vynesl alespoň dvacet soubojů.

Ostatně kromě toho úžasného talentu, jenž se sice málo hodil pro ženu, ale vynášel na slušné živobytí, byla tato celkem chudá, ale pozoruhodná dívka zajímavá také tím, že se těšila opravdu dobré pověsti, třebaš neměla jiný zdroj příjmů kromě ze svého fleretu a přicházela do styku s mladými muži z místních zámožných rodin, mezi nimiž bylo velmi mnoho větroplachů a hejsků. Ať už v souvislosti s hrabětem de Savigny nebo s kýmkoli jiným, na její čisté jméno nepadl sebelepší stín... „Zdá se, že je to přece jen slušné děvče,“ říkaly dámy ze společnosti — jako by mluvily o herečce. A i já, když jsem se vám už o sobě zmínil, jenž si lichoťím, že znám lidi, měl jsem o počestnosti Hauteclaira totéž mínění jako celé město. Zavítal jsem několikrát před sňatkem i po sňatku pana de Savigny do šermířské školy a pokaždé jsem se tam setkal s vážnou dívkou, věnující se jedině svému náročnému povolání učitelky šermu. Mohu směle říci, že si počínala velmi ušlechtilě a vzbuzovala u každého úctu už tím, že ať šlo o kohokoliv, nechovala se k nikomu důvěrně nebo zvláště přátelsky. V její sebevědomé tváři, v níž nebyl ještě onen vášnivý výraz, který vás tak zaujal, nezračil se zármutek ani napětí nebo vůbec nějaká změna, která by dávala alespoň zdaleka tušit, že dojde

k nečekané, překvapující události, která v klidném a zatauchlém ovzduší venkovského města zapůsobila jako rána z děla a roztránila všechna okna...

Nuže, jednoho krásného dne slečna Hauteclaira Stassinová náhle zmizela! Kam se poděla, kam odešla? ... Nikde nevěděl. Ale zmizela opravdu, jako by se do země propadla! Zprvu to byl jen výkřik, po němž se rozhostilo ticho, ale toto ticho netrvalo dlouho. Jazyky se daly pohotově do práce. Jazyky dlouho nadřžené — jako voda ve stavidle, z něhož se vyfítlí, otevřeme-li propust, a roztočí prudce mlýnské kolo — jaly se vášnivě klepařit a šuškat o tomto náhlém, neuvěřitelném a záhadném zmizení, pro něž nebylo nejmenšího vysvětlení, neboť slečna Hauteclaira se ztratila beze slova, aniž komu co řekla nebo naznačila. Zmizela, jako se zmizí, když se chce zmizet na dobro — to jest nenechat po sobě nic, pranic, co by mohlo vysvětlit zmizení. Ztratila se co nejdůkladněji. Neudělala to, čemu říkáme díra do měsíce, neboť nezanechala po sobě dluhy ani cos podobného; udělala však to, co bylo možno velmi vhodně nazvat děrou do větru. Vitr vál, ale ona nikde. Mlýnské kolo jazyků, ač se točilo naprázdno, netočilo se o nic pomaleji a začalo zle rozmílat její pověst, která byla dosud vždy bezúhonná. Vzaly ji do prádla a vstřily pod lupu, prohazovaly ji sítím a pročešávaly hustým hřebenem. Jak a s kým odešla ta pyšná a ctnostná slečinka?... Kdo ji unesl? Všichni byli přesvědčeni, že byla unesena... Marné dohady, odnikud odpověď! To by dokázalo pobláznit a přivést z míry větší město, než bylo to hnízdo V., které už také začínalo zuřit samou zlostí. Však bylo také důvodů víc než dost, aby zuřili, aby se durdili. Vždyť ani dobře neprokoukli tu, jež jim zmizela. Domnívali se, že ji znají, a zatím se ukázalo, že tomu tak není, neboť v životě je nenapadlo, že by byla schopna takto se ztratit. Byli o ní přesvědčeni, že zůstane mezi nimi a že se snad také provdá jako všechny zdejší dívky,

uzavřené na šachovnici venkovského města jako koně v mezípalubí — a ona zatím tohlel! Konečně se čertili také proto, že zmizení slečny Stassinové, která byla pro ně už jen ta Stassinová, znamenalo také konec šermířské školy proslulé daleko široko, jež byla chloubou, ozdobou a pozoruhodností města, jeho reklamním štítem i praporem ve věži. Ach! Jak kruté byly všechny tyhle ztráty! Kolik důvodů v jediném, aby na památku této bezúhonné dívky nakydali hromadu nejrůznějších více nebo méně špinavých dohadů. Však se také činili!... Kromě několika starých zemanů, mužů rytířského ducha, kteří ji znali — stejně jako její kmotr, hrabě d'Avice — ještě jako dítě a nenechali se hned tak něčím vyrušit z klidu a přivést z rovnováhy, posuzovali celý případ celkem střízlivě, chápali jej docela prostě. Odešla, protože se rozhodla about se do něčeho lepšího, než byly šermířské střevice. Ti však také byli jediní, kdož ji posuzovali shovívavě a byli na její straně. Jinak Hauteclaira Stassinová urazila svým náhlým zmizením sebelásku všech; nejvíce na ni arci nevrážili mladí muži, kteří jí nemohli přijít na jméno, neboť je mrzelo, že nezmizela s některým z nich.

A ještě dlouho jim to vrtalo hlavou, ještě dlouho je to trápilo a soužilo, s kým vlastně odešla... Velmi mnoho v...ských mladíků odjíždělo v zimě na měsíc nebo na dva do Paříže, a dva nebo tři z nich po návratu ujišťovali, že ji tam viděli a poznali — v divadle — jak se projíždí na koni na Champs-Élysées — ve společnosti nebo sama — ale tak zcela jisti si tím nebyli, přísahat na to nemohli. Snad to byla ona, ale snad také ne. Zájem však trval dále. Nemohli se přimět, aby zapomněli na děvče, jemuž se všichni obdivovali a jež svým zmizením uvrhla ve smutek jejich město, které za svou šermířskou pověst vděčilo jen a jen jí. Ona byla jeho dobrou vílou, jeho zářícím paprskem. Když teď paprsek zhasl, jinými slovy řečeno, když proslulá Hauteclaira zmizela, městečko V.

upadlo v nudu a šed' života, jež bývá údělem všech městeček, v nichž není středisko místního života, kde by se sbíhaly a soustředily záliby a zájmy místních lidí. Láska k šermu ochabla. Na město V., žijící donedávna bojovnou náladou své mládeže, doléhala zlá zádumčivost. Mladí páni, pokud bydleli na svých zámcích a navštěvovali denně šermířnu, zaměnili fleret puškou. Začali chodit na lov, pobývali na svých pozemcích a v revírech a do města přicházeli zřídka kdy. Hrabě de Savigny nedělal výjimku; objevoval se ve V. stále řidčeji, a setkal-li jsem se s ním někdy, bylo to u rodičů jeho ženy, jejichž lékařem jsem byl. V té době jsem netušil arci ani zdaleka, že snad je něco mezi ním a Hauteclairem, a neměl jsem proto sebe-menší důvod, abych s ním hovořil o jejím náhlém zmizení, nad nímž se už zvolna počalo rozprostírat ticho, děcko znavených jazyků. On se mnou také jakživ nemluvil o Hauteclairem a o době, kdy jsme se u ní setkávali; ne učinil nikdy ani nejnevinější narážku na ony časy.“

„Už vás slyším, jak na to jdete v dřevácích od lesa,“ řekl jsem doktorovi, uživ rčení kraje, o němž mi vykládal a odkud i já pocházím. „Ten ji tedy unesl!“

„Jen strpení!“ chlácholil mě lékař. „Bylo to mnohem horší. Nikdy byste neuhádl, jak to vlastně bylo.“

Na venkově není únos nic snadného, neboť by se tam těžko udržel v tajnosti; a pak se hrabě od svého sňatku nehnul ani na krok nikam ze zámku de Savigny.

Žil tam, což bylo známo daleko široko v okolí, v manželské pohodě, podobající se líbánkám prodlouženým na neurčito — a jak už bývá na venkově zvykem, že se tam lidé rádi všeho dovolávají a na vše poukazují, byl Savigny uváděn jako vzor dokonalého manžela, jakých je dnes už poskrovnu, takže by ho prý měli spálit na prášek (povedené venkovské rčení) a ten dát potom užívat ostatním na špičce nože. Bůh ví, jak dlouho bych se byl i já nechal vodit za nos touto reputací hraběte, kdyby mě nebyli

kteřehosi dne — tak asi za rok od tajemného zmizení Hauteclairea Stassinové — povolali velmi naléhavě na Savigny k nemocné zámecké paní. Vydal jsem se samozřejmě ihned na cestu, a když jsem tam přibyl, byl jsem uveden rovnou k hraběnce, jež byla opravdu velmi chorá podivuhodnou, komplikovanou nemocí, která byla o to zákeřnější, že jsem nemohl ihned zjistit její příčinu a podstatu. Hraběnka byla dáma ze starého vydání, znavená a elegantní, distingovaná a povýšená, jejíž bledost a křehkost jako by říkaly: Jsem zdeptána dobou jako celý náš stav. Umírám, ale pohrdám vámi! A sper mne ďas, ač jsem dokonalý plebejec a třeba v tom bylo pramálo filosofie, musel jsem chtít nechtě připustit, že je v tom cosi krásného. Hraběnka ležela na lůžku v pokoji, jenž byl jakousi hovornou. Místnost s černými stropními trámci a bílými stěnami byla velmi vysoká a prostorná, plná vzácných starožitností, jež činily čest vkusu příslušníků rodu de Savigny. Rozlehlý pokoj byl osvětlen jen jedinou lampou, jejíž světlo, tlumené zeleným stínidlem — což působilo dost tajemně —, dopadalo na hraběčiny tváře, planoucí horečkou. Její nemoc trvala už několik dní, a Savigny, aby ji mohl lépe ošetřovat, dal postavit v hovorně vedle lůžka milované choti přenosné lehátko. Teprve když horečka přes veškeru jeho péči nepominula, ba naopak ještě stoupla, rozhodl se mě povolát. Stál tam obrácen zády ke krbu, se starostlivým, neklidným výrazem, takže jsem byl opravdu přesvědčen, že miluje upřímně svou manželku a že se strachuje o její život. Avšak neklid, který se zračil v jeho obličej, nevbuzovala starost o nemocnou, ale o někoho jiného, o jehož přítomnosti na zámku de Savigny jsem neměl do té chvíle arci sebe-menší potuchy. A ten někdo jiný byla Hauteclairea Stassinová!“

„Hrome! To byla ale odvaha!“ neubráníl jsem se poznámce.

„To bych prosil! Však jsem tím byl přiveden naprosto z rovnováhy. Myslil jsem, že se mi to jen zdá. Hraběnka požádala svého manžela, aby zazvonil na její komornou, které poručila krátce před mým příchodem připravit lektvar, jež jsem jí kdysi předepsal proti případné horečce. — Za několik vteřin otevřely se dveře.

„Co je s mým lékem, Eulálie?“ zeptala se netrpělivá hraběnka úsečně.

„Už ho nesu, paní hraběnko,“ odpověděl hlas, který se mi zdál známý; a sotva jsem si to uvědomil, už jsem spatřil Hauteclaire Stassinovou, jak se vynořila ze stínu, v němž se stápele pozadí pokoje, a kráčela ve světle, jež vrhala lampa v širokém okruhu kolem lůžka. Ano, byla to skutečně Hauteclaire Stassinová a nesla v krásných rukou stříbrný podnos se šálkem, z něhož se kouřilo. Dech se ve mně zatajil; nechtěl jsem svým očím ani věřit a byl jsem úžasem až zkoprnělý. A to je co říci, neboť mě hned tak něco nepřekvapí. (Eulálie!). Naštěstí hraběnka pronesla toto jméno tónem tak přirozeným a samozřejmým, že mi to řeklo vše a zapůsobilo na mne jako úder ledovým kladivem, který mi vrátil rázem nejen chladnou rozvahu, již jsem na chvíli pozbyl, ale také pasivní postoj lékaře a pozorovatele. Z Hauteclaire se stala Eulálie a komorná hraběnky de Savigny!... Její proměna — pokud se ovšem může taková žena vůbec proměnit — byla dokonalá. Měla prostý šat místních děvčat a účes ve tvaru přílby s dlouhými, natočenými kadeřemi, spadajícími podél tváří — byly to takové kadeře, o kterých tenkrát kazatelé mluvili jako o hadech, aby je zošklivili hezkým děvčatům — brojili však proti nim marně. — Hauteclaire byla krásná i v těchhle jednoduchých šatech a její sklopené oči dodávaly jí výraz uctivosti, jak to vyžadovalo povolání komorné. Inu, ty ženské zmije dovedou se přímo ďábel-sky přetvarovat, mají-li naději, třeba jen skromnou, že budou mít z toho prospěch... Zatím jsem se už nadobro

vzpamatoval ze svého překvapení a hryzl se do jazyku, jen abych neudělal nějakou všetečnou poznámku. Ale nemohl jsem si přece jen odpustit, abych nedal tomu smělému děvčeti najevo, že jsem ji poznal. A tak, zatímco se hraběnka dívala do koflíku, z něhož popíjela lék, zahleděl jsem se tak upřeně do očí nepravé komorné, že jsem se do nich až zabodával. Ale její oči — v té chvíli jakoby laní — byly odolnější než oči pardála, kterého, jak jste viděl, přinutila, aby je sklopil. Nehnula ani brvou. Toliko její ruce, v nichž držela podnos, se téměř neznatelně zachvěly. Hraběnka pila velmi pomalu, a když dopila, poručila zase tak stroze: „Tu máte, odnese to!“ — A Hauteclaire Eulálie se obrátila pohybem, podle něhož bych jí byl neomylně poznal mezi tisíci děvčaty, přistoupila k lůžku a odešla s podnosem. Dívaje se na Hauteclaire, nevěnoval jsem chvíli pozornost hraběti de Savigny, což bylo částečně úmyslné, neboť jsem si uvědomoval, jak by naň v tomto okamžiku můj pohled asi působil. Když jsem se však odhodlal na něj podívat, spatřil jsem, jak lpí na mně přímo strnulým pohledem, jehož výraz strašlivé úzkosti se zvolna změnil ve výraz úlevy. Viděl, že jsem viděl, ale také viděl, že jsem nechtěl vidět nic z toho, co jsem viděl, a oddech si. Byl si jist mým naprostým mlčením, jež si pravděpodobně vysvětloval (což mi bylo naprosto jedno!) zájmem lékaře, který by snad nerad pozyl pacienta, jako byl on; ve skutečnosti mě však k mlčenlivosti nabádal toliko zájem pozorovatele, který nechtěl, aby byly před ním zavřeny dveře domu, kde bylo možno sledovat věci, o jakých neměl nikdo ani tuhy.

I vrátil jsem se domů s prstem na rtech, pevně rozhodnut neprozradit nikomu byt' jen slůvkem šeptem proneseným, kam se poděla krásná šermířka Hauteclaire Stassinová. Och, těch radostí pozorovatele! Těch požitků z nezaujatého, jedinečného pozorování, jež jsem ce-

nil nad všechny ostatní a jichž jsem si teď mohl dopřát dosyta v tomto koutu kraje, v tomto starém zámku, kam jsem jako lékař měl kdykoli přístup... Když jsem odcházel, řekl mi Savigny, šťasten, že může být bez obav: „Buďte, doktore, tak hodný a chodte k nám alespoň prozatím denně.“ Tak se mi tedy naskytla možnost studovat ihned a přímo na místě podivnou nemoc hraběnčinu a celou záhadu kolem ní i kolem celého případu, jenž by se byl jistě každému, komu bych byl o něm vypravoval, zdál nemožný. Hned od první chvíle, kdy jsem se setkal na zámku s Hauteclairem, vzniklo ve mně neurčité podezření, jež ponoukalo mou zvědavost a touhu, přijít tomu všemu na kloub. I začal jsem uvažovat o všech okolnostech; a úvaha, jak známo, je pro vědce, a zvláště pro lékaře, tak něco jako pro slepce hůl. Uvažuje o případu z toho i z onoho hlediska, tápe sem a tam, až se dotápe konečně pravdy... Jak dlouho už trvala tato situace?... Datuje se od zmizení Hauteclairea?... Je tomu tedy více než rok, co je Hauteclairem komornou u hraběnky? Jak je možné, že nikdo kromě mne nespatriil to, co jsem spatřil já tak snadno a rychle, sotvaže jsem byl povolán na zámek k nemocné?... Všechny tyto otázky vsedly se mnou na koně a provázely mě na zpáteční cestě do V. A než jsem dojel domů, přidružily se další, takže jsem měl o čem přemýšlet. Hrabě a hraběnka de Savigny, o nichž se mělo všeobecně za to, že jsou do sebe přímo vášnivě zamilováni, žili dosti odloučeně od ostatního světa, stranili se většinou společenského života. Ale občas mohla přece jen přijít na zámek návštěva. Konečně je pravda, že přišel-li na návštěvu muž, Hauteclairem se prostě neukázala. A přišla-li některá dáma z V., nemohla ji poznat, neboť Hauteclairem trávila po mnoho let většinu času ve škole svého otce, a jestliže ji přece jen náhodou někdy spatřila, tedy buď jen zdaleka, když jela na koni, nebo ještě v neděli v kostele na mši, kde však měla vždy přes obličej hustý závoj.

Hauteclairem (jak jsem vám už řekl) byla totiž velmi hrdá povaha, jež nesnáší přílišnou zvědavost a skrývá se tím více, čím větší počet očí je na ni upřen. Pokud jde o osrtní služebnictvo na zámku, s nímž se byla nucena stýkat a žít pohromadě, byl-li někdo z V., jistě ji neznal; ostatně jsem předpokládal, že byli vesměs odjinud... Tak jsem si tedy cestou k domovu odpovídal na první otázky, jež se mi vyrojily v hlavě; a než jsem sestoupil s koně, měl jsem celou konstrukci předpokladů a domněnek více nebo méně pravděpodobných a přijatelných, jež mohly být vodítkem při dalším postupu. Jednu věc jsem si však nedokázal náležitě vysvětlit; nechápal jsem totiž, jak mohla hraběnka, jež milovala svého manžela a jistě naň žárlila, přijmout do svých služeb komornou, na které mohl každý muž pro její mimořádnou krásu nechat oči. Ale kromě toho, že by v...ské patricijky, přinejmenším tak hrdé jako ženy palatinů Karla Velikého, nepripustily za nic na světě (což je krutý omyl; zřejmě nečetly Figarovu svatbu!), že by i nejsličnější komorná mohla být jejím manželům něco víc než jim nejkrásnější komorník — řekl jsem si na konec, vyproštuje nohu ze třmenu, že hraběnka má asi důvod, aby se domnívala, že je milována, a že ten lišák de Savigny už si věděl rady, jak ji o své lásce přesvědčit a rozptýlit všechny možné pochybnosti.“

„Hm!“ zahučel jsem, nemoha se ubránit, abych ho nepřerušil. „To vše je náramně hezké, milý doktore, ale nezabýváte to celý případ nebezpečnosti.“

„Jistě že ne!“ odpověděl. „Ale což byla-li to právě nebezpečnost tohoto podniku, jež dala k němu podnět?“ namítl Torty, velký znalec lidských povah. „Jsou vášně, které probudí v člověku teprve nebezpečí a jež by se bez něho vůbec neprojevíly. V XVI. století, ve století tak vášnivém, jak může jen být doba, bylo právě nebezpečí v lásce nejznamenitějším důvodem k projevům lásky. Když jste tehdy odcházel z náručí milenky, vydával jste

se v nebezpečí, že ucítíte dýku v zádech; nebo že manžel napustil jedem manželčinu punčochu, aby vás otrávil, až ji budete líbat nebo s ní tropit všelijaké ty poštilosti. A toto neustálé nebezpečí, místo aby od lásky zrazovalo, naopak k ní nabádalo, žhavilo ji a činilo tím žádoucnější. V našich střízlivých, moderních mravech, kdy zákon vyhostil vášeň, je jisté, že paragraf zákoníku, vztahující se na manžela, jenž se provinil tím — jak zákon hrubě praví — že „vedl souložnici do manželského příbytku“, je to ovšem nebezpečí náramně sprosté. Ale pro povznesené duchy je toto nebezpečí právě pro svou sprostotu tím větší. A Savigny, jenž mu čelí, nalézá snad v úzkostech, jež při tom pociťuje, dokonalou rozkoš, jež opájí opravdu silné povahy.

Hned nazítří, jak si můžete pomyslit,“ pokračoval doktor Torty, „objevil jsem se na zámku už ráno; ale ani toho dne, ani ve dnech příštích neshledal jsem nic, co by se vymykalo obvyklému chodu domácnosti, kde je vše normální a v pořádku, nespátřil jsem nic u nemocné, u hraběte, ba ani ne u nepravé Eulálie, která vykonávala svou práci tak obratně, jako by byla v ní vyučena a nedělala jakživa nic jiného. Nezpozoroval jsem nic, co by mi pomohlo objasnit tajemství, na něž jsem tak bezděčně narazil. Hrabě nade vši pochybnost, že hrabě a Hauteclaira hrají nejnestoudnější komedii se samozřejmostí dokonalých herců a že jsou dohodnuti, jak si budou počínat, aby byli co nejméně nápadní. Ale naproti tomu nebylo už tak jisté — a proto jsem si to chtěl také ověřit — zda se jim podařilo hraběnkou opravdu oklamat, a jestliže ano, jak dlouho může tento klam obstát. I soustředil jsem veškeru svou pozornost na hraběnkou, což mi nebylo nijak zatěžko, neboť byla mou pacientkou a právě pro její nemoc mohl jsem si ji vzít důkladně na mušku a podrobit svému pozorování. Jak jsem vám už řekl, byla to pravá zlostná-tělá v...ská šlechtička, která ze všeho věděla jen to, že je

aristokratka a že pouze urozený člověk je hoden jejího pohledu. . . Jedinou vášní těchto příslušnic vyšší v...ské třídy je jejich smysl pro šlechtictví... jinak jsou celkem velmi málo vášnivě. Slečna Delfina de Cantor byla vychována u benediktinek, kde se náramně nudila, neboť nebyla nábožensky založena, a když od nich odešla, nudila se zase doma až do chvíle, kdy se provdala za hraběte de Savigny, do něhož se zamilovala — nebo si to alespoň namlouvala — a to beze všech okolků, jako se zamiluje nudící se dívka do prvního muže, kterého jí přivedou. Byla to blédá paní chabých svalů, ale pevné kostry, pleti barvy mléka, v němž jako by plovaly otruby, neboť byla poseta drobnými pihami, jež byly rozhodně temnější než její mírně nazrzlé vlasy. Když mi podala bílou ruku, protkanou žilkami jako modravá perleť, a když jsem sevřel její jemné, aristokratické zápesti, v němž tep za normálního stavu bušil malátně, činila na mne dojem, že se narodila a přišla na svět jediné proto, aby se stala obětí... aby byla zdeptána nohou hrdé Hauteclaira, jež se před ní tak pokořila, že se stala dokonce její komornou. Jenže tomuto dojmu, který jsem si utvořil při prvním pohledu na ni, odporovala brada, vystupující na konci drobného obličje — brada Fulvie na římských mincích, dodávající této unavené, nepravidelně hezké tvářičce ráznosti — a také umíněně klenuté čelo pod matnými vlasy nepotvrzovalo můj první úsudek, který jsem chtěl nechtě změnit. Brada i čelo hraběnky nasvědčovaly tomu, že by Hauteclaira narazila na energický odpor. Ač byl zatím na zámku klid, byl jsem přesvědčen, že situace, jak jsem ji odhadoval, spěje k hroznému výbuchu. A pod tímto zorným úhlem věnoval jsem zvýšenou pozornost té drobné ženě, která nemohla zůstat dlouho hádankou pro ošetřujícího lékaře. Kdo zpovídá tělo, ovládne rychle srdce. Ať byly příčiny nynější hraběčiny nemoci morální nebo nemorální, marně by se svíjela přede mnou v klubko a skrývala

ve svém nitru své dohady a myšlenky, nakonec se bude muset s nimi přece jen vytrásit. To jsem si říkal; ale věřte mi nebo nevěřte, marně jsem ji obracel a převracel svými lékařskými chapadly. Po několika dnech mi bylo jasné, že nemá ani nejmenší tušení o zločinu, k němuž se proti ní spikl její manžel s Hauteclaira a jehož tichým a němým jevištěm byl její dům. Bylo to z nedostatku důvtipu a pozorovacího talentu či jí chyběl jakýkoliv smysl pro žárlivost? Cím to bylo? ... Chovala se ke každému s jakousi povznesenou zdrženlivostí a jen její manžel činil výjimku. S nepravou Eulálií, která ji obsluhovala, jednala odměřeně, ale slušně. Zdá se to snad protismyslné, než není tomu tak. Je to skutečná pravda. Rozkazy udělovala úsečným, avšak mírným, nezvýšeným hlasem jako žena, jež je povolána k tomu, aby rozkazovala, a jež si je jista, že ji uposlechnou. A poslouchali ji opravdu na slovo. Eulálie, ta hrozná Eulálie, která se k ní, nevím jak, vloudila a vetřela, zahrnovala ji péčí, jež však přestávala právě včas, aby nebyla na obtíž té, již byla prokazována; a obsluhující hraběnku, dávala najevo drobnými pozornostmi a všelijakými maličkostmi ve službě mimořádnou zručnost a pochopení pro povahu své velitelky, což svědčilo nejen o neobyčejné snaze, ale také o neobyčejném postřehu. ... Byl bych si rád pohovořil s hraběnkou o Eulálii, již jsem vidal za svých návštěv, jak se kolem ní vytrvale točí s naprostou samozřejmostí, a věřte, že mi nejednou přejel mráz po zádech, jako bych se díval na hada, jak se rozvinuje a natahuje, jak se bez sebemenšího šelestu plazí k lůžku spící ženy. Kteréhosi večera, když ji hraběnka pověřila jakousi prací, už ani nevím, co to bylo, a Eulálie ihned odkvapila svižným krokem, aby vyplnila rozkaz, využil jsem příležitosti a odvážil se otázky, která by mi snad zjedнала jasno:

„Jaká to plavná chůze!“ nadhodil jsem, dívaje se za ní.
„Máte, myslím, paní hraběnko, komornou velmi zručnou

a ochotnou, jaká se hned tak nenajde. Dovolíte, abych se zeptal, odkud k vám přišla? Je snad z V.?”

„Ano, je to příčinlivé děvče, jsem s ní docela spokojena,“ odpověděla lhostejně a dívala se přitom do ručního oválného zrcátka, orámovaného zeleným sametem a ozdobeného pavím peřím. Dívala se oním vyzývavým pohledem, jaký mají lidé, kteří se zajímají o něco naprosto jiného, než o to, co jim říkáte. Vyhovuje mi. Není z V., odkud však je, nevím. Chcete-li to, doktore, vědět, zeptejte se pana de Savigny, neboť mně ji přivedl zakrátko po naší svatbě. Tenkrát mi tuším řekl, že sloužila u jeho staré sestřence, která nedávno zemřela, a že je bez místa. Přijala jsem ji s důvěrou a nezklamala jsem se. Je to dokonale komorná. Myslím, že je bez chyby.“

„Vím, paní hraběnko, o jedné, a to velmi závažné,“ odvětil jsem s vážnou tváří.

„Ach, o jaké?“ otázala se ochable, bez zájmu o to, co říká, a nepřestala se zhlížet v zrcátka, v němž studovala pozorně své bledé rty.

„Je příliš krásná,“ odpověděl jsem, „je opravdu až příliš krásná na komornou. Uvidíte, že vám ji někdo jednoho dne unese.“

„Myslíte?“ řekla rozržitě, věnujíc stále větší zájem své tváři v zrcadle než tomu, co jsem jí říkal.

„A dost možná, že to bude, paní hraběnko, příslušník vaší společenské třídy, který se do ní zamiluje a zblázní. Je opravdu dost hezká, aby popletla hlavu i vévodovi.“

Řekl jsem to zúmyslně, odvažoval slova, než jsem je vyřkl; bylo to, jako bych vkládal sondu. Ale protože na nic nenarazila, nezbylo mi než upustit od dalšího pokusu.

„Ve V. nejsou vévodové,“ odvětila hraběnka, jejíž čelo zůstalo stejně hladké jako zrcátka, jež držela. „A ostatně, chce-li děvče mermomocí pryč,“ dodala, upravujíc si obočí, „odejde, i kdyby se těšila sebevětší vaší přízni. Eulálie má příjemnou službu, ale přesto by ji moje náklonnost

neudržela; zachovala by se jako všechny ostatní, a proto se nesnažím, abych si ji oblíbila.

Toho dne jsme o Eulálii už nehovořili. Hraběnka byla zřejmě dokonale oklamána. A kdo by také nebyl? Vždyť i já, jenž jsem na první pohled poznal Hauteclaira, kterou jsem tak často vidal v šermířské škole jejího otce na pouhou délku kordu, byl jsem mnohdy v pokušení uvěřit, že je to opravdu Eulálie. Savigny nehrál svou komedii zdaleka tak dovedně, tak samozřejmě a přirozeně jako ona, třebaš jeho úloha nebyla tak náročná — ale Hauteclaira, achi, ta se do své přetvářky vžila naprosto dokonale, pohybovala se ve své roli líp a hbitěji než nejmrtnější ryba ve vodě. Nebylo pochyby, že ho miluje, že ho miluje nesmírně, když udělala to, co udělala, že zanechala svého dosavadního způsobu života, jenž jí mohl právem lícotit, neboť na ni soustřeďoval pozornost celého městečka, v němž žila a jež bylo celým jejím světem. Mezi svými přechetnými cititeli a obdivovateli byla by jistě nalezla někoho — a nebyl by to leckdo. —, jenž by se s ní oženil z lásky a zavedl ji do urozené společnosti, z níž znala zatím pouze muže. Hrabě ve své lásce k ní nedával zdaleka tolik v sázku jako ona. Jeho obět byla nesporně menší. Jeho mužská hrdost jistě trpěla, že nemohl ušetřit svou milenkou ponižující úlohy komorné u své manželky — ostatně zde se projevila určitá nedůslednost jeho vznětlivé povahy, již mu přisuzovali. Miloval-li tolik Hauteclaira, že by byl kvůli ní obětoval i svou mladou ženu, mohl ji jednoduše unést a žít s ní v Itálii — což se tenkrát stávalo dost často — a tak se vyhnout mrzkému konkubinátu, s nímž se musel tak úzkostlivě skrývat a jenž hrozil beztak ustavičně prozrazením. Ze by jí snad přece jen miloval méně?... Či podlehl toliko její lásce, která byla silnější než láska jeho, a on prostě strpěl, aby ho milovala, aby ho ujařmila svou láskou...? Byla to snad ona, jež se odvážila přijít za ním až pod střechu manželského domova, aby se mu

vnutila? A on, oceňuje její odvalu a podnikavost, dráždivou příchutí situace, nebránil se této Putifarce našich dnů, jež v něm vzbuzovala ustavičně pokušení?... Co jsem viděl, nepoučilo mě valně o hraběti a o Hauteclaira... Byli ovšem spoluviníky — to se nedalo popřít — dopouštěli se prasprostého cizoložství — ale jaké pocity se skrývaly na dně tohoto nedovoleného poměru?... Jaké byly vzájemné vztahy mezi těmito dvěma lidmi?... To byla neznámá v rovnici, již jsem chtěl určit. Dlužno přiznat, že se Savigny choval ke své manželce vzorně; když však byla přítomna Hauteclaira-Eulálie, zdálo se mi — nepřestával jsem ho totiž pozorovat —, že dává najevo opatrnost, jež nesvědčila valně o duševním klidu... Když požádal někdy — jak se to stává ostatně denně — komornou své manželky, aby mu přinesla knihu, noviny nebo cokoli jiného, bral to od ní takovým způsobem, jenž by byl vše prozradil každé jiné ženě, jen ne této bývalé chovance ústavu benediktinek, již pojal za choť... Všiml jsem si, jak se úzkostlivě snaží, aby se ani rukou nedotkl její, jako by se bál, že kdyby o ni náhodou zavadil, neodolal by, aby ji neuchopil a nestiskl. U Hauteclaira jsem nepozoroval takovou opatrnost a přemrštěnou úzkostlivost. Pokušitelka jako všechny ženy, které by pokoušely i Boha na nebi, kdyby tam totiž nějaký byl, a dábla v pekle, zdálo se, že chce podniknout najednou touhu i nebezpečí. Jednou nebo dvakrát zavítal jsem na zámek o polednách; Savigny obědval šetrně u lůžka své choti a Hauteclaira je při jídle obsluhovala, neboť ostatnímu služebnictvu nebylo dovoleno vstoupit do hraběčiny komnaty. Jak pokládala na stůl mísy, musela se poněkud naklonit přes rameno Savignyho, i přistihl jsem ji, jak zavadila přitom hroty svého poprsí o krk a ucho hraběte, který zbledl... a pohlédl na manželku, zda nic nepostřehla. Na mou věru, byl jsem tehdy ještě jakžtakž mlád a pobouření molekul v lidském organismu, jemuž říkáme smyslové opojení, zdálo se mi

jedinou věcí, pro niž stojí za to lopotit se životem. Rovněž jsem si představoval, jaký je to asi báječný požitek žít v tajném konkubinátě s nepravou komornou přímo před očima manželky, která může co chvíli vše uhodnout. Ano, v tom okamžiku jsem pochopil konkubinát v manželském domě, jak tomu říká staříký šosák Zákoník!

Ale kromě toho, že byl Savigny blbý a že byla na něm občas patrna potlačovaná úzkost, neviděl jsem nic z románu, který spřádali mezi sebou a jenž šel podle mého přesvědčení k neodvratnému dramatu a ke katastrofě. Kam až v něm oba dospěli? To bylo jejich tajemství, jež jsem jim chtěl vyrvat. Tato myšlenka vrtala mi v mozku jako tajemný spár sfingy a posléze nabyla takové síly, že jsem se z pozorovatele změnil ve slídila, jenž není nic jiného leč pozorovatel snažící se však jít za věci stůj co stůj. Inu ovšem, příliš živý zájem člověka záhy naruší... Abych se dověděl, co jsem nevěděl, uchyloval jsem se k drobným podlostem, nedůstojným mé osoby, čehož jsem si byl plně vědom, ale přesto jsem se jich dopouštěl. Ach, milý příteli, to je tak, je-li člověk zvyklý sondě! Sondoval jsem, kde se jen dalo. Když jsem při svých návštěvách na zámku odváděl koně do stáje, tlachal jsem se služebnictvem o jejich pánech, ovšem tak, abych nevbudil podezření, že tím něco sleduji. Špehoval jsem (neodpustím si to slovo), abych ukojil svou zvědavost. Ale služebnictvo bylo stejně oklamáno jako hraběnka. Pokládali Hauteclaira za sobě rovnou a nemohli si ji vychválit. Přes veškeré své pachtění nebyl bych se asi dostal z místa, kdyby mi nebyla přispěla šťastná náhoda, která mi, jak se už nejednou stalo, odhalila rázem mnohem více než všechny mé dohady a slídění, takže jsem nabyl alespoň jistoty, jaký je vzájemný vztah mezi hrabětem a Hauteclaira.

Už tomu byly bezmála tři měsíce, co jsem navštěvoval pravidelně hraběnku, jejíž zdraví se nelepšilo. Pacientka

chřadla, byla postižena celkovou malátností, jež se dnes vyskytuje tak zhusta a již lékaři naší uspěchané doby říkají anémie. Savigny a Hauteclaira pokračovali s touž virtuozitou ve své náročné komedii, nepřivedeni z míry mým příchodem na zámek ani mou pravidelnou docházkou k nemocné. (Ale přece jen se mi zdálo, že herci jsou už poněkud unaveni.) Serlon vůči hledně pohubl, a nejednou zaslechl jsem ve V. poznámku: „Je to ale vzorný manžel, ten pan de Savigny! Co mu manželka onemocněla, je celý přepadlý. Je to přece jen hezké, když se dva lidé mají tak rádi.“ Hauteclaira, stejně krásná, měla pod očima temné kruhy; ale nikoliv — jak tomu bývá — z usedavého pláče, neboť tyto oči neuronily slzu snad za celý život, nýbrž z mnohé probdělé noci. Orámovány temně modře, zdály se její zraky hlubší a jejich oheň ještě oslnivější. Ostatně pohublost hraběte a vpadlé oči Hauteclaira mohly být také z něčeho jiného než z násilného způsobu života, k němuž se odsoudili. Na této nejisté, sopečné půdě nebylo o příčiny a důvody prázdná nouze. Pozoroval jsem tyto zrádné stopy v jejich tvářích a dával si v duchu mnohé otázky, na které jsem však nenalézal odpověď. Až jednoho dne, vlastně jedné noci... vracel jsem se tehdy domů z lékařské vizity po okolí a chtěl se ještě jak obvykle zastavit na zámku Savigny. Když jsem tam však přijel, bylo už pozdě, neboť jsem se dlouho zdržel zpropadeně těžkým porodem; i řekl jsem si, že odložím návštěvu na příští den. Ani jsem dobře nevěděl, kolik je správně hodin, protože mé lovecké hodinky se umíněně zastavily. Ale měsíc, který už nastoupil druhou část své pouti, ukazoval na nebeském ciferníku bezmála půlnoc a dolní cíp jeho srpku dotýkal se skoro vrcholků vysokých savignyských jedlí, za něž zvolna zapadal...

„Byl jste někdy v Savigny?“ odbočil náhle doktor a obrátil se ke mně. „Ano,“ pokračoval, když jsem přisvědčil kývnutím hlavy. „Dobrá, víte tedy, že je tam jedlový les,

kterým se musí projít, a potom se dáte podél zdi zámku, které obejdete jako mys, abyste se dostal na cestu vedoucí do V. Najednou v hloubi tohoto černého lesa, kde byla tma jako v pytli a ticho jako v hrobě, dolehl k mému sluchu hlomoz, o němž jsem zprvu myslil, že jsou to rány tlouku a že to asi některá chudá žena, zaměstnaná po celý den na poli, využívá jasné měsíčné noci, aby si vyprala prádlo v nedalekém potoce nebo v kádi s dešťovou vodou. Jak jsem se však blížil k zámku, zaslechl jsem kromě tohoto pravidelného zvuku ještě další, podle něhož jsem už pochopil, oč vlastně jde. Byl to třesk kordů, jež se kříží, střetávají a vyzývají. Víte přece, jak je vše za noci slyšet v jejím tichu a průzračném vzduchu, kdy nejnepatrnější zvuk nabyvá neobyčejné jasnosti a určitosti. Naslouchal jsem, ne, nemýlil jsem se, to zvonila určitě ocel o ocel. Hlavou mi probleskla myšlenka. Vyrazil jsem s koněm z jedlového lesa kolem zámku, zaplaveného zsinálým svítem měsíce, a spatřil světlo v otevřeném okně a za pootevřenými žaluziemi velkých zasklených dveří na balkón.

„Hledme,“ řekl jsem si, tady se stále milují po svém, a nemohl jsem se neobdivovat této síle zvyku i záliby.

Bylo jisté, že to nebyl nikdo jiný než Serlon a Hauteclaire, kteří šermovali v tuto pozdní hodinu. Slyšel jsem kordy, jako kdybych je viděl. Co jsem předtím pokládal za rány tlouku, bylo podupávání šermujících. Osvětlené okno a dveře byly v nejzazším ze čtyř zámeckých křídel, na opačném konci stavení, než byla ložnice hraběncina. Spící zámek, ponurý a bílý v záplavě měsíčního světla, vypadal jako mrtvý, jako zakletý... Všude hluboké ticho a tma, jen v tomto křídle, jež bylo zřejmě zvoleno pro svou odlehlost, svítilo se ještě v pokoji se zasklenými dveřmi na balkón, zakrytými částečně pootevřenými žaluziemi. A právě z tohoto otevřeného okna a zpod těchto přivřených žaluzií, jimiž pronikalo pruhované světlo, vycházel tento dvojitý zvuk, dupot nohou a třeskot kordů. Slyšel

jsem jej tak zřetelně a vnímal tak jasně, že jsem se domníval — a to zcela správně — že mají za pootevřenými žaluziemi otevřeny dveře, aby svěží vzduch mohl dovnitř (byl červenec a bylo jim jistě horko). Zadržel jsem koně na pokraji lesa a naslouchal jejich potýkání, které se zdálo velmi živé a úporné. Naslouchal jsem pozorně hluku, který působili šermující milenci, kteří se do sebe zamilovali s fleretem v ruce a s fleretem v ruce se také dále milovali. Po delší chvíli řinčení zbraní i podupávání ustálo a žaluzie zasklených dveří se rozevřely dokořán, takže jsem měl sotva kdy, nechtěl-li jsem být spatřen v jasném měsíčním světle, obrátit koně do stínů jedlového lesa. Savigny a Hauteclaire vyšli na balkón a opřeli se lokty o železné zábradlí. Rozeznával jsem je kupodivu úplně zřetelně. Měsíc zapadl za stromy, ale světlo svícnu, jež jim svítilo v pokoji za zády, dalo vyniknout jejich stínovému obrazu. Hauteclaire byla oděna jako kdysi, když jsem k nim přišel občas na hodinu šermu. Měla na sobě přiléhavou šermířskou vestu z kamzičiny, v níž byla jakoby v krunýři, a její skvěle modelované nohy vězely v těsných hedvábných kalhotách, v nichž se jejich masivní krása obzvláště uplatňovala. Serlon byl oblečen skoro stejně. Oba stihli a ztepili, přímo klasičky urostli, odráželi se od osvětleného pozadí jako dvě nádherné sochy Mládí a Síly. Měl jste ostatně před chvílí možnost přesvědčit se na vlastní oči o jejich hrdé kráse, již leta dosud nenarušila. Nuže, snad vám to pomůže vytvořit si představu, jaký úchvatný pohled skýtala tato dvojice, stojící na balkóně v obleku tak přiléhavém, že byli skoro jakoby bez něho. Opření o zábradlí, rozmlouvali spolu, avšak tak tiše, že jsem je vůbec neslyšel. Ale jejich pohyby prozrazovaly vše. Hrabě se tiskl k Hauteclaire, bral ji vášnivě kolem pasu, kolem jedinečného pasu amazonky, jenž zdál se jakoby stvořen k jakémukoliv odporu, ale tentokrát se vůbec nezepřel. A hrdá Hauteclaire zavěsila se

v tu chvíli Serlonovi kolem krku a vytvořili tak jedinečný protějšek k proslulému a rozkošnému sousoší od Canovy, jež každému, kdo je jednou spatřil, utkví v paměti. Přivnutí těsně k sobě, stáli nehybně jako sochy a jejich ústa pila chtivě a dlouze vášnivě polibky, jichž byla na mou věru zpropadeně velká láhev. Trvalo to dobře počítaných šedesát tepů pulsu, který mi tehdy bušil mnohem rychleji než dnes a jež tato podívaná ještě povzbudila... Když opustili konečně balkón a vrátili se, stále v pevném objetí, do pokoje, kde zatáhli veliké a temné záclony, vyjel jsem z lesa a pokračoval v cestě domů.

„Och, och,“ ušklíbl jsem se, „však přijde den, kdy jim nezbude než se mi se vším světit (Co nevidět budou muset skrývat ještě něco jiného než jenom sebe).“ — Vida takovou lásku a tolik něhy, které mi prozradily vše, vyvozoval jsem z toho jako lékař důsledky. Ale jejich žhavá vášně zklamala moje očekávání. Víte jistě jako já, že lidé, kteří se příliš milují (cynický doktor užil jiného slova), nemívají děti. — Hned příštího dne zrána objevil jsem se na Savigny. Zastihl jsem Hauteclaira, změněnou zase v Eulálii, jak sedí v okenním výklenku dlouhé chodby, vedoucí k pokoji její velitelky; měla před sebou na židli hromadu nejrůznějšího prádla a pilně stříhala, šila i spravovala — ona, jež byla včera v noci partnerkou hraběte, a to nejen v šermu. „Věřil by tomu vůbec někdo?“ zeptal jsem se v duchu, když jsem ji spatřil v bílé zástěře a v živůtku, jehož záhyby nedokázaly zakrýt lepost jejich tvarů, jejího těla, jehož kráse jsem se mohl obdivovat, když vězela v těsném, přiléhavém šermířském úboru... Minul jsem ji mlčky; ostatně jsem s ní mluvil jen zřídkakdy, neboť jsem jí nechtěl dát najevo, že vím, co vím a co bych mohl bezděčně prozradit v pohledu nebo ve hlase. Nepokládal jsem se za tak dobrého herce, jako byla ona, a nedůvěřoval jsem si... Obvyčejně, když jsem přicházel dlouhou chodbou, kde vždy pracovala, neobsluhovala-li

zrovna hraběnku, poznala mě už podle kroků, věděla, že jsem to já, a proto od své práce ani nevzhledla. Jak byla skloněna nad šitím, všiml jsem si, že měla někdy na hlavě buď naškrobený batistový čepeček nebo normandský čepec, podobný špičatému klobouku Isabely Bavorské. Její oči byly vždy soustředěny na práci, jen zřídkakdy zahlédl jsem její obličej, dokonalý ovál, nyní poněkud poblehlý, neboť mi je zakrývaly dlouhé kadeře, tak černé, že přecházely až do modra. Zato jsem měl možnost obdivovat se tím více kráse a bělosti její labutí šíje, jež nádherná křivka by dokázala přivést do nadšení a varu i největšího morouse. Hauteclaira má krásu především živočišnou: Myslím, že málokterá žena by se mohla pochlubit krásou podobného druhu v takové míře... Muži, kteří si vzájemně vždy všechno řeknou, všimli si toho velmi dobře. Když dávala ještě ve V. hodiny šermu, obmyslili ji její záci mezi sebou přezdívkou Slečna Ezau... Dábel poučuje ženy, co jsou, nebo spíše, ženy by poučily dábla, kdyby to nevěděl... Hauteclaira, třebaš málo koketní, měla ve zvyku, když někomu naslouchala, brát mezi prsty a natáčet na ně dlouhé vlasy, kučeravé a rostoucí vzhůru na krku, jež se vzpouzejí hřebenu a uvolňují z vrkoče, z nichž jediný postačí, aby pomátl duši, jak dí bible. Věděla velmi dobře, jaké myšlenky tím vzbuzuje! Ale od chvíle, kdy se z ní stala komorná, nespátřil jsem ani jednou, že by si dovolila tento působivý posunek, pohrávající si s ohněm; nedovolila si jej ani před Savignym.

Vím, milý příteli, že jsem příliš odbočil; ale vše, co vám umožní, abyste poznal co nejlépe Hauteclaira Stassinovou, je pro můj příběh důležité... Toho dne musela přece jen ustát v šití a objevit se přede mnou, neboť hraběnka na ni zazvonila a poručila jí, aby přinesla inkoust a pero, abych mohl napsat předpis. Přišla tak rychle, že neměla ani kdy sundat náprstek s prstu, a jehlu s navlečenou nití zapíchlá si do živůtku, v němž byl těsně

vedle sebe napíchnán větší počet jehel různé velikosti i tloušťky, jejichž ocel mu dodávala symbolické krásy, Však i ocel jehel slušela této dábské ženě, jež byla stvořena pro ocel a byla by ve středověku nosila zaručeně pancíř. Zatímco jsem psal, stála přede mnou, podávajíc mi kalamář oním ladným a vláčným pohybem předloktí, jež si osvojila jedině šermováním. Když jsem dopsal, pozvedl jsem oči a pohlédl na ni pokud možno nenápadně a spatřil, že má po minulé noci znavený výraz. Vtom vstoupil Savigny, který nebyl přítomen, když jsem přijel. Byl zřejmě mnohem unavenější než ona... Rozhovořil se se mnou o nemoci hraběncině, jež se stále nelepšila. Mluvil jako člověk, který je již netrpělivý, že choroba tak dlouho trvá a že nenastal ještě příznivý obrat. Jeho hlas zněl trpce, popudlivě, ozývala se z něho nedočkavost. Byl nervózní a za řeči chodil ustavičně po pokoji. Díval jsem se naň chladně, neboť jsem tentokrát shledával jeho počínání nevhodné a jeho napoleonský tón mě poněkud urázel. „Kdybch vyléčil tvou ženu,“ řekl jsem si potouchle, „nemohl by ses každou noc potýkat v lásce i v šermu se svou milou.“ Měl jsem možnost vzbudit v něm smysl pro skutečnost a zdvořilost, na který zapomínal, a zasadit mu pod nos vhodnou odpověď dobře umístěnou ránu. Ale nechal jsem toho a jen ho přeměřil pohledem. Byl pro mne zajímavější než kdykoliv předtím, neboť mi bylo jasné, že hraje teď větší komedii než dosud.“

A doktor se znovu odmlčel. Vnořil široký palec a ukazováček do stříbrem vykládané tabatěrky a vdechl šnupec makuby, jak říkal s oblibou a furiantstvím svému tabáku. V té chvíli jsem byl tímto starým aeskulapem tak zaujat, že jsem se nevytasil ani se žádnou všetečnou poznámkou. Když si doktor ještě jednou řádně šnupl, přejel si rozvážně zahnutým prstem po lačném nose, zakřiveném jako krkavčí zobák, a potom pokračoval:

„Och, hrabě pozbyval trpělivosti, ale nikoliv proto, že

se neuzdravovala jeho manželka, kterou tak hanebně podváděl, již byl tak drze nevěrný. K času, člověk, který se pelešil s komornou své paní přímo pod její vlastní střechou, nerozčiluje se přece proto, že se mu manželka neuzdravuje! Vždyť kdyby se vystonala, nebylo by to s cizoložstvím už tak snadné! Dlužno však přiznat, že tato vleklá nemoc bez konce ho unavovala a šla mu na nervy. Domníval se snad, že to tak dlouho nepotrvá? A pak jsem si řekl, co jestli jemu, jí nebo oběma najednou napadlo udělat konec tomu, s čím se nedokázala vypořádat nemoc nebo lékař. Snad právě teď...“

„Cože, doktore, že by se byli...?“

Nedokončil jsem, neboť myšlenka, kterou mi vnukl, zbavila mě další řeči.

Sklonil hlavu a zahleděl se na mne stejně tragicky jako socha komturova, když přijala pozvání na večeři.

„Ano, dohadujete se zcela správně,“ zašeptal rozvážně sotva slyšitelným hlasem. „Alespoň za několik dní rozléta se po okolí zpráva, že hraběnka byla otrávena...“

„Otrávena!“ zvolal jsem.

„Svou komornou Eulálií, která zaměnila, jak se říkalo, nedopatřením lahvičky a dala své velitelce vypít inkoust místo léku, který jsem jí předepsal. Koneckonců byl podobný omyl zcela možný. Já však věděl, že Eulálie je Hauteclaire! Viděl jsem je přece, jak se líbají a objímají na balkóně, jak tam dělají protějšek ke Canovovu sousoší. Lidé nevěděli a neviděli, co jsem věděl a viděl já. Zprvu věřili ve strašné nedopatření, v neblahý omyl. Když se však za dva roky po katastrofě roznesla zpráva, že se hrabě Serlon de Savigny oženil veřejně s dcerou Stassinovou — neboť bylo nutno přiznat, kdo vlastně byla nepravá Eulálie — a že ji uvedl do sotva vychladlého lůžka po své první manželce, bývalé slečně Delfině de Cantor, och, rozpoutala se pravá bouře pomluv, pronášených však jen tlumeně, jako by se lidé báli toho, co říkají a čeho se

dohadují. Ale nikdo nevěděl nic určitého, jak to vše vlastně bylo. Věděli jenom o hrozně nerovném sňatku, pro nějž ukazovali na hraběte prstem a stranili se ho jako malomocného. Ostatně to stačilo. Je vám přece známo, jaká to je nebo vlastně jaká to byla hanba, — neboť poměry se změnily i v tomto kraji —, když se řeklo o muži, že se oženil se svou služkou. Pro Serlona to byla strašlivá ostuda, která na něm ulpěla jako nečistota. Pokud jde o podezření z vraždy, o němž se nesměle šušovalo, záhy vše utichlo jako bzukot střecha, jenž unaven zapadne do trávy. Ale přece jen je někdo, kdo všechno ví a zná celou syrovou pravdu o tomto případu.“

„A to jste jistě vy, doktore,“ podotkl jsem.

„Jsem to skutečně já,“ potvrdil, „ale kromě mne byl tu ještě někdo. Kdybych to věděl jen já sám, měl bych toliko neurčitě dohady, jež jsou horší než nevědomost... Neměl bych jakživ jistotu, ale takto ji mám, a to naprostou,“ a poslední slova pronesl s důrazem pevného přesvědčení. „Poslyšte, jak jsem nabyl této naprosté jistoty,“ pokračoval a sevřel mi koleno kostnatými prsty jakoby svěřákem. Ale sotva jsem cítil stisk klepet jeho šlachovité ruky, neboť jsem byl všecek zaujat jeho vyprávěním.

„Soudíte správně, domníváte-li se,“ navázal, „že jsem byl první, kdo se dověděl o otravě hraběncině. Ať už šlo o vraždu, nebo nešťastnou náhodu, v každém případě bylo nutné poslat pro lékaře, tedy pro mne. Spěchali tak, že nedali ani osedlat koně; čeledín přijel za mnou do V. plným tryskem na neosedlaném koni a já ho rovněž tryskem následoval do Savigny. Když jsem dorazil na zámek — bylo to tak vypočteno? — nebylo možno už zastavit zhoubný účinek otravy. Serlon seběhl ke mně na dvůr, a ještě než jsem seskočil s koně, vysvětloval mně se ztrhaným výrazem v obličeji a vzrušenými slovy, z nichž se, jak se mi zdálo, ozýval strach:

„Komorná se zmýlila. (Střežil se říci Eulálie; nazítří vy-

slovoval to jméno kdekdo.) Ale, doktore, to není přece možné, aby inkoust byl tak jedovatý!“

„To záleží na tom, z čeho byl vyroben,“ odvětil jsem. Zavedla mě rovnou k hraběnce, vyčerpané bolesti, jejíž svraštělé tváře podobaly se klubku bílých nití, spadlému do zelené barvy... Vypadala hrozně. Usmála se na mne strašlivým úsměvem svých černých rtů, jenž říkal mlčícímu člověku: „Vím dobře, co si myslíte...“ Rozhlédl jsem se rychle pokojem, je-li přítomna Eulálie. Byl bych rád viděl, jak se chová a tváří v této chvíli. Ale nespátřil jsem ji. Ať byla její odvaha jakkoliv veliká, přece jen se neodvážila objevit se přede mnou. Měla snad ze mne strach?... Ach, prozatím jsem měl jen neurčité podezření...

Když jsem vstoupil, hraběnka se namáhavě napřímila a opřela se o lokty.

„Ach, už jste zde, doktore,“ řekla. „Přicházíte však pozdě. Umírám. Měl jste, Serlone, poslat nejen pro lékaře, ale hlavně pro kněze. Pospěšte si, poručte, ať ho ihned přivezou, a nechte mě chvíli o samotě s doktorem. Přeji si to!“

To Přeji si to pronesla, jak jsem to od ní ještě nikdy neslyšel — řekla to jako žena, která měla čelo a bradu, jak jsem vám je popsal.

„Já mám odejít?“ zeptal se de Savigny nesměle.

„I vy,“ děla a dodala skoro mazlivě: „Víte přece, milý příteli, že ženy se ostýchají před těmi, jež milují.“

Sotvaže se však za hrabětem zavřely dveře, udála se v její tváři strašlivá změna. Její dosavadní mírnost změnila se přímo v zuřivost.

„Doktore,“ vyrazila nevraživým hlasem, „jsem obětí zločinu, a nikoliv nešťastné náhody. Serlon, ten bídák, miluje Eulálii a ta mě otrávil!“ Nevěřila jsem vám, když jste mi řekl, že to děvče je na komornou příliš hezké. Byla jsem bláznok. On miluje tu zločinnou, ohavnou ženštinu,

1
která mne zabila. Jeho vina je větší než její, protože ji miluje a zradil mě kvůli ní. Všimla jsem si dobře jejich pohledů, jimiž se v posledních dnech na sebe dívali přes mou postel. A k tomu ještě ta odporná chuť inkoustu, kterým mě otrávil... Ale přesto jsem jej vypila do poslední kapky, neboť nechci už žít, chci zemřít. Nemluvte mi o protijedu. Nevezmu žádný z vašich léků, jsem rozhodnuta zemřít.

„Proč jste mě tedy dala zavolat, paní hraběnko?“

„Chcete vědět proč?“ pravila těžce oddychujíc. „Abych vám řekla, že mě otrávil, a abyste mi slíbil na své čestné slovo, že o tom pomlčíte. To vše by rozvířilo hladinu veřejného mínění, nadělalo by to hrozně hluku a není to třeba. Jste můj lékař a bude vám uvěřeno, prohlásíte-li, až budete hovořit o nešťastném omylu, který si ti dva vymyslili, že jsem mohla být zachráněna a nemusela podlehnout otravě, kdyby mě zdraví nebylo už odedávna podryto. A to mi musíte, doktore, odpřisáhnout...“

Když jsem neodpovídal, pochopila, co se ve mně odehrává. Myslí jsem, že miluje tak svého manžela, že ho chce zachránit. Tato celkem přirozená a všední myšlenka mne napadla, neboť jsou ženy stvořené tak pro lásku a oběti s ní spojené, že neoplácejí rány, jež jim byly zasaženy a na něž umírají. Ale hraběnka de Savigny nečinila na mne nikdy dojem, že je z těchto žen.

„Ach, mýlíte se, doktore; chci-li na vás, abyste se mi zavázal přísahou, že o tom pomlčíte, mám pro to zcela jiný důvod. Och, nikoli, nenávidím teď tolik Serlona pro jeho věrolomnost, že nemám s ním sebemenší soucit, že nechtím už k němu prázdnou lásku. Nejsem však tak zbabělá, abych mu odpustila. Odejdu ze světa se žárlivostí v srdci a neusmířena. Ale nejde mi, doktore, o Serlona,“ pokračovala s rozhodností, odhalujíc mi novou stránku své povahy, již jsem sice tušil, ale nepronikl do celé její hloubky. „Jde mi o hraběte de Savigny. Nechci, aby byl

hrabě, až zemru, pokládán za vraha své manželky. Nechci, aby byl postaven před porotu a obžalován jako spoluvinník cizoložné a travičské služby. Nechci, aby ulpěla tato skvrna na jméně Savigny, jež jsem nosila. Ach, kdyby šlo jen o něj, zasloužil by věru, aby skončil na popravišti. Vyřvala bych mu srdce z těla. Ale jde o nás, o všechny šlechtice z kráje. Kdybychom byli dosud, čím bychom měli být, dala bych uvrhnout tu hnusnou Eulálii do zámecké hladomorny a ani pes by po ní nezaštěkl. Dnes však už nejsme pány ve vlastním domě. Byli jsme zbaveni práva vykonávat svou rychlou a nenápadnou spravedlnost a za nic na světě bych, doktore, nechtěla, aby se tento případ dostal před vaše veřejné soudy, které znají jen skandalizovat. To jim oběma raději dopřeji jejich lásku a ať jsou zde beze mne šťastni; bude mně milejší, zemru-li plna zloby, jak umírám, než abych umírala v zoufalství, že v...ská šlechta byla zhanobena, protože se mezi ní vyskytl travič vlastní ženy.“

Mluvila všechna se chvějíc; čelisti se jí zimničně třásly a zuby drkotaly. Teprve teď jsem ji poznal v pravém světle a začínal ji chápat a oceňovat. Byla to dokonalá mladá šlechtice, jež se i ve smrti projevila víc šlechtičnou než žárlivou ženou. Skonala jako pravá dcera města V., jedné z posledních šlechtických bašt Francie. A dojat více, než jsem si snad sám připouštěl, slíbil jsem jí a přísahal, že nepodaří-li se mi ji zachránit, učiním, oč mne žádala.

A dostal jsem slovu, milý příteli. Nezachránil jsem ji, nemohl jsem ji zachránit, neboť odmítala umíněně jakýkoli lék. Když zemřela, udělal jsem svůj posudek, jak si to přála, a bylo mi uvěřeno... Už je tomu bezmála dvacet pět let... Dnes se na vše již zapomnělo, celý případ zarostl vysokou travou. Mnoho jeho pamětníků za tu dobu pomřelo. Nové pokolení, jež vyrostlo na jejich rovech, je lhostejné a nezajímá se o to. Věřte, příteli, že jste první,

jemuž jsem vyprávěl tento chmurný příběh. Nebýt toho, že jsme je zde náhodou potkali, nebyl byste ho ode mne nikdy uslyšel. Ti dva vypadají přes všechna ta leta přímo obdivuhodně a jejich manželství, založené na zločinu, je — jak se zdá — stále stejně šťastné. Je to na mou věru dvojice silných, vášnivých lidí, žijících jen sobě a pro sebe; jdou životem hrdě a nevšímavě, jak jste je viděl projít tudy sadem, podobni dvěma andělm na oltáři, spojeným ve zlatém stínu svých čtyř perutí.“

Byl jsem přiveden z míry... „Je-li to vše pravda, co jste mi, doktore, vyprávěl,“ namítl jsem, „je štěstí těchto lidí strašlivá nespravedlnost, jež je v hrozném nesouladu se zákony veškerenstva.“

„Je to v nesouladu i v souladu, jak vám libo,“ odvětil doktor Torty, naprostý neznaboh a stejně klidný jako ti dva, o nichž mi vyprávěl. „Ať tak neb onak, to na věci pranic nemění. Skutečnost je, že jsou neobyčejně šťastní, až drze, nestydatě šťastní. Jsem už hodně star a viděl jsem v životě mnohé štěstí, které nevydrželo a vzalo zasvě, ale neviděl jsem štěstí, jež by bylo tak hluboké, tak houževnatě vytrvalé!“

A věřte, že jsem je pozorně sledoval, bedlivě zkoumal, pečlivě vážil. Ujišťuji vás, že jsem v něm hledal chlup, že jsem v něm, odpusťte mi to slovo, hledal vši... Snažil jsem se vniknout co nejhluběji do života této dvojice, abych zjistil, nemá-li jejich obdivuhodně a vyzývavě šťastní nějakou chybičku, nějakou trhlinu, byť sebemenší, někde na hodně zastrčeném místě, ale nenašel jsem nikdy nic, pranic, jen samé záviděníhodné štěstí, jež by bylo možno pokládat za skvělý a vítězný tah ďábla proti Bohu, kdyby arci něco takového existovalo. Jak se snadno domyslíte, setrval jsem po hraběčině smrti se Savignym v dobrých stycích. Protože jsem svým lékařským posudkem, který jsem udělal podle přání nebožky, propůjčil podporu jejich smysle, již vysvětlovali smrt otravou, neměli zájmu,

aby se mne zbavili. Mně však záleželo na tom, abych se u nich udržel, neboť jsem chtěl sledovat, co bude dále se zločinnou dvojicí a jak se to vše skončí. Nebylo mi sice volno a musel jsem se přemáhat... Smutek hraběte trval podle zvyku dva roky a Savigny jej zachovával tak pietně, že utvrdil veřejné mínění, že je z nejvěrnějších manželů, jaké kdy svět nosil... Po ty dva roky se vůbec s nikým nestýkal. Zavřel se na svém zámku, žil tam v naprosté odloučenosti od vůkolního světa, takže se nikdo zprvu ani nedověděl, že si ponechal u sebe Eulálii, bezděčnou původkyni hraběčiny smrti, již měl vykázat z domu už z pouhé slušnosti, i kdyby byl přesvědčen o její naprosté nevině. Neopatrnost, s níž si ponechal u sebe Hauteclaire i za těchto okolností, přesvědčila mě o jeho nezřízené vášni, z níž jsem ho vždy podezíral. Nebyl jsem tedy pranic překvapen, když jsem se kteréhosi dne vracel z návštěvy pacientů a potkal cestou sluhu ze zámku, který mi na mou otázku, co je u nich nového, odpověděl, že Eulálie je tam stále... Podle nezájmu, s jakým mi to říkal, jsem poznal, že nikdo ze služebnictva netuší, že je milenkou hraběte. „Dosud neodkryli karty,“ řekl jsem si. „Proč však raději odtamtud neodejdou? Hrabě je přece bohat a může žít přepychově kdekoliv jinde. Proč nezmizí někam s touto krásnou ďáblicí (jediná ďáblice, v jejíž jsoucnost jsem věřil), která, aby ho pevněji připoutala, dala přednost životu v ustavičném nebezpečí pod střechou milence, než aby byla jeho milenkou ve V., kde mohl za ní klidně tajně docházet do některého odlehlého domu? Mělo to rub, jemuž jsem dobře nerozuměl. Což bylo jejich šilenství, jejich vzájemná touha tak silná, že zapomínali na veškeru opatrnost, že nebrali ohled na nejsamozřejmější věci?... Hauteclaire, jež se mi svou povahou zdála rozhodněji než Serlon a jež v jejich poměru hrála podle mého soudu roli muže, chtěla asi zůstat na zámku, kde ji znali jako komornou a měli ji poznat jako svou velitelku, a tím, že tam

setrvala, třebaš se to rozhlásilo a bylo z toho pohoršení, připravovala veřejnost na další a to mnohem horší skandál, na svůj sňatek s hrabětem de Savigny. Jestliže tím toto sledovala, tehdy mi to ještě nenapadlo a napadnout ani nemohlo. Hauteclaira, dcera starého Stassina alias Píchniho, sloupu proslulé šermírny, která nám dávala ve V. hodiny šermu a činila přízemní výpady v přiléhavých kalhotách — tato Hauteclaira hraběnkou de Savigny! Jděte mi k šípku! Kdo by uvěřil tomuto převratu, tomuto kotrmelci světa?! Och, přísámbohu, věřil jsem pevně pro svou osobu, jaksi in petto, že jejich milostný poměr bude dále pokračovat, neboť tyto dvě hrdé, živelné povahy poznaly na první pohled, že jsou shodného založení, i odvažily se cizoložství přímo před očima hraběnky. Ale nikdy bych se nebyl nadál, že by mohlo dojít k tomuto drzému a vyzývavému sňatku, uzavřenému na posměch Bohu i lidem, nikdy bych si nebyl pomyslel, že se odváží tohoto kroku, jímž vyzvali na souboj mínění celého kraje, jež bylo jím uraženo ve svých citech i zásadách. Byl jsem tomuto pomyslení tak na hony vzdálen, že když se po dvouročním Serlonově smutku sňatek uskutečnil, byl jsem tak překvapen, jako kdyby mě někdo z čista jasna udeřil do hlavy, a tvářil jsem se jako všichni hlupáci v kraji, kteří jakživi nepředvídají, co se stane, a potom skučí jako spráskaní psi v noci na rozcestí.

Ostatně v oněch dvou letech Serlonova smutku, který byl — jak jsem už řekl — tak přísně zachovávan a nakonec lidmi všeobecně a přímo vášnivě odsuzován jako licoměrnost a podlost, zavítal jsem na zámek zřídka... Co bych tam také pohledával? Zdraví všem prálo, a mohl jsem se jediné nadít, že mě zavolají kteréhosi dne, jenž byl možná dost blízko, k porodu, který bude záhodno utajit. Ale přesto jsem se odvážil vykonat občas u hraběte návštěvu, diktovanou nejen zdvořilostí, ale také věcnou zvědavostí. Serlon mne přijal podle okolností zde nebo

onde, podle toho, kde právě byl, když jsem přišel. Nebyl přede mnou v sebemenších rozpacích. Nabyt zase obvyklé laskavosti. Byl vážný — a už jsem vypožoroval, že lidé šťastní bývají vážni. Nesou v sobě pozorně své srdce jako číši plnou po okraj, jež se snadno převrhne nebo rozbije i při sebeneopatrnějším neobezřetném pohybu. Ač byl tedy vážný a v černých šatech, měl v očích nepotlačitelný výraz nesmírného štěstí. To nebyl už onen výraz úlevy a uspokojení, jaký v nich zahořel tenkrát, když jsem v pokoji jeho manželky spatřil a poznal Hauteclaira, ale tvářil se, jako bych ji nebyl poznal. Ne, na mou věru, to byl výraz skutečného štěstí! Ač jsme se při těchto obřadných a krátkých návštěvách bavili jen o malicherných a povšechných věcech, hlas hraběte de Savigny zněl teď zcela jinak než za života jeho ženy. Byl sytý, zvučný, skoro vřelého zabarvení, jež svědčilo o utajovaných citech, snažících se projevit. Pokud šlo o Hauteclaira (jež byla stále na zámku jako Eulálie, jak jsem se dověděl od sloužícího), už dlouho jsem se s ní neseťkal. Již nikdy jsem ji nespátřil v chodbě, kudy jsem chodil a kde sedávala za časů hraběččiných ve výklenku a pracovala. A přece hromada prádla na téměř místě, nůžky, krabice se šitím a náprstky na okenní římsce svědčily o tom, že zde stále ještě vyesedává a šije a že opustila zřejmě svou židli, která snad byla ještě teplá, když mě uslyšela přicházet. Jak si vzpomínáte, namlouval jsem si ve své domýšlivosti, že se vyhýbá mému pronikavému pohledu a bojí se mi podívat do očí. Ale teď už se neměla čeho bát; vždyť nevěděla o otrěsném sdělení, jež mi učinila hraběnka před smrtí. Při její smělé a hrdé povaze, jak jsem ji znal, naplňovalo ji to spíše uspokojením, že dokázala vzdorovat důvtipu, který ji prohlédl. I ukázalo se, že mé dohady byly správné, neboť když jsem ji konečně jednou náhodou potkal, měla své štěstí napsáno na čele písmem tak výrazným a zářivým, že i kdyby se byla na

ně vylila celá láhev inkoustu, kterým otrávil hraběnku, bylo by stále ještě prosvítalo!

Potkal jsem ji poprvé na širokém zámeckém schodišti. Šla dolů, a já zase nahoru. Sestupovala poněkud chvatně; když mě však zpozorovala, zpomalila kroky, aby mne zřejmě oslnila krásou svého obličejě a uhranula svými očima, jež dokáží sice fascinovat oči pardála, ale nikoliv moje. Jak sestupovala se schodů, sukňě se za ní vlnily; byla to nádherná podívaná, ani královna nemohla sestupovat důstojněji se stupňů trůnu. Byla vznešená ve svém štěstí. Ach, její výraz převyšoval o mnoho tisíc mil výraz Serlonův! Ale přesto jsem ji minul bez pozdravu, neboť zdravil-li Ludvík XIV. na schodišti komorné, nebyly to alespoň travičky. Toho dne byla ještě komornou podle oblečení, čepečku a bílé zástěry; ale šťastný výraz nastávající paní, jež převezme co nevidět vládu do svých rukou, vystřídal lhostejný výraz komorné. Tento výraz jí zůstal. Právě jsem si ho všiml a také vy jste jej mohl pozorovat. Je věru nápadnější než sama krása obličejě, v němž se zračí. Tento nadpřirozený výraz sebevědomí a šťastné lásky, jež přenesla i na Serlona, který jej dříve neměl, je stále stejný a nezměnil se ani za dvacet let; nezpozoroval jsem nikdy, že by slábl nebo se jen na okamžik zastřel na tvářích těchto dvou podivných Chráněnců života. Tímto výrazem odpovídali vždy vítězně na všechna příkoří a ústrky, na hanlivé pomluvy, na pohrdání pobouřeného veřejného mínění a přesvědčili jím každého, s nímž se setkali, že zločin, z něhož byli po nějaký čas obviňováni, byl pouze hnusná a zlovolná pomluva.

„Ale vás, doktore,“ přerušil jsem ho, „který o tom tolik víte, nemůže přece, jak doufám, tento výraz oklamat! Což jste je všude nesledoval? Neměl jste je stále na očích?“

„Ano, kromě večer v jejich ložnici, ale oni ho snad ani tam neodkládají,“ odpověděl doktor Torty bodře a po-

hotově. „Myslím, že jsem je viděl ve všech okamžicích jejich života od jejich sňatku, který slavili nevím kde, aby se vyhnuli kočičině, kterou jim chtěla uspořádat v...ská spodina, stejně pobouřena — arci svým způsobem — jako všechna okolní šlechta. Když se vrátili jako manželé, ona jako pravoplatná hraběnka de Savigny, a on, dokonale znemožněn sňatkem se služebnou, nechali je trčet na jejich zámku a obrátili se k nim zády. Nechali je, aby se dosyta užili podle libosti. (Jak se však zdá, jsou oba nenasytní; ještě ani teď není jejich vzájemný hlad ukojen.) Rád bych před svou smrtí dopsal pojednání o teratologii, na kterém už léta pracuji... měl jsem odjakživa zájem o zrůdy, a proto jsem se také nepřidal k těm, kdo se dávali před nimi na útěk. Když jsem navštívil nepravou Eulálii už jako pravou hraběnku, přijala mne, jako by jí byla od narození. Působilo jí pramalou starost, že z mé paměti dosud nevytizela vzpomínka na její bílou zástěru a podnos! „Už nejsem Eulálie,“ řekla, „jsem zase Hauteclaira a jsem opravdu šťastna, že jsem mohla kvůli němu dělat komornou“... Pomyslel jsem si, že dělala ještě něco jiného. Ale protože jsem byl z celého kraje jediný, kdo navštívil Savigny po jejich návratu, vypil jsem kalich ostudy až do dna a docházel k nim potom častěji. Mohu říci, že jsem byl přímo posedlý touhou pozorovat a objasnit si soukromí těchto dvou lidí, tak šťastných ve své lásce. Dobrá, věřte nebo nevěřte, milý příteli, nepostřehl jsem nikdy, že by jas tohoto štěstí byl nějak poskvněn zločinem, jímž jsem si byl jist, že by byl některý jejich den nikoliv snad zkalen, ale třeba jen nepatrně zachmuřen bytí na jednu jedinou minutu. Z bahna tohoto podlého zločinu, jenž neměl odvalu prolít krev, nespátril jsem jedinou skvrnku na blanky modří jejich štěstí. Něco takového dokázalo by — nemám pravdu? — uvést ve zmatek všechny moralisty celého světa, kteří vymysleli krásné axiomata o potrestané neřesti a odměněné ctnosti. Hraběcí manželé žili samo-

tářsky a opuštěně, stýkající se jediné se mnou; naše styky byly poměrně dosti časté, a tak se z lékaře stal skoro přítel, před nímž odložili veškeren ostych. Zapomínali na mne a žili v mé přítomnosti bez přetvářky, v opojení vášně, kterou se marně snažím k něčemu přirovnat, ač jsem toho za svého dlouhého života hodně viděl i prožil... Právě před chvílí jste měl možnost být toho svědkem; šli mimo mne, a třeba by byli do mne málem vrazili, vůbec mě nevnímali. A nejinak tomu bylo tenkrát, když jsem prodléval mezi nimi... Byli zdvořilí, laskaví, ale nejčastěji také roztržití; jejich chování ke mně bylo mnohdy takové, že bych se nebyl už nikdy vrátil na Savigny, kdybych si nebyl umínil, že probádám jakoby pod drobnohledem jejich mimořádné štěstí, abych v něm objevil pro vlastní útěchu alespoň nepatrnou špetku, mizivý ždíbec omrzlosti, utrpení a řekněme to velké slovo — výčitek svědomí! Ale nikde nic, zhola nic! Láska přemáhala vše, naplňovala kdeco, všechno v nich utlumila, potlačila v nich veškeren mravní smysl i svědomí — jak tomu říkáte; a když jsem se tak díval na ty dva šťastlivce, pochopil jsem vážně míněný vtíp starého kolegy Broussaise, který řekl o svědomí: „Už třicet roků pitvám, ale dodnes jsem neobjevil ani ouško, zoubek nebo drápek toho zvířátka!“

Ale nemyslete si,“ pokračoval starý ďábel Torty, jako by četl mé myšlenky, „že to, co vám povídám, je teze... důkaz nauky, již vyznávám a jež popírá šmahem svědomí, jako je popíral Broussais. Zde nejde o tezi. Nesnažím se zasahovat do vašeho přesvědčení... Jsou to fakta, jež mne udivila právě tak jako vás. Je to zjev, fenomén trvalého štěstí, mýdlové bubliny, jež se stále zvětšuje a nikdy nepraskne. Už nepřetržitě štěstí samo o sobě je udivující; ale toto štěstí v zločinu je přímo ohromující, a já jsem dvacet let ohromován. Starý lékař, starý zpytatel, starý moralista... nebo imoralista (pokračoval postřehnuv můj úsměv),

je však v rozpacích nad divadlem, jemuž asistuje už po tolik roků a jež vám nemůže podrobně předvést, neboť i když je to výrok nadevše otřepaný, je přece jen pravdivý: že štěstí je bez historie. Ono se však vymyká také všemu popisu. A rovněž nelze zobrazit štěstí, ten nálev čehosi vyššího do života, jako nelze zobrazit oběh krve v žilách. O tom, že v nich proudí, přesvědčíme se z bušení tepen, a tak jsem se rovněž přesvědčil o štěstí těchto dvou lidí, jež jste před chvílí spatřil, o jejich nepochopitelném štěstí, jehož puls zkoumám už tak dlouho. Hrabě a hraběnka de Savigny obměňují denně, aniž na to myslí, nádhernou kapitolu o Lásce a manželství od paní de Staël nebo ještě nádhernější verše z Miltoňova Ztraceného ráje. Co mne se týká, nebyl jsem jakživ příliš sentimentální ani poetický; ale oni mi svým ideálem, jež uskutečnili a který jsem pokládal za nemožný, znechutili všechna nejlepší manželství, jaká jsem znal a jež svět označuje za okouzlující. Ve srovnání s jejich manželstvím shledal jsem je vždy tak lichá, tak bezbarvá a chladná. Sudba, jejich hvězda, náhoda, což vím? — způsobila, že jim bylo dopřáno, aby žili pro sebe. Jako boháči obdrželi darem lenošivost, bez níž není lásky, jež však lásku také často zabíjí, byť i byla nezbytná k jejímu zrodu... Oni však tvoří výjimku; jejich láska nebyla ubita lenošivostí. Láska, jež zjednodušuje vše, zjednodušila jejich život svrchovanou měrou. V životě této manželské dvojice nedochází nikdy k takzvaným bouřlivým výstupům; žijí zdánlivě jako všichni tamní zámečtí páni, jenže daleko od světa, od něhož nic nepožadují, dbající pramálo o jeho úctu i o jeho pohrdání. Jsou stále pohromadě. Kam jde jeden, tam ho následuje druhý. Na cestách kolem V. lze vidat Hauteclaira na koni jako kdysi za časů starého Pichniho; ale v její společnosti je nyní hrabě de Savigny, a místní paní a dívky, které ji jako tehdy zahlédnou z kočáru, věnují jí teď snad ještě více pozornosti než dříve, kdy byla velkou tajemnou dív-

kou, jejíž tvář byla vždy zastřena hustým temně modrým závojem. Teď však závoj poletuje kolem její krásné hlavy a ona jim směle ukazuje obličej komorné, která se uměla provdat, a paní a dívky jedou domů pohoršeny, ale zasměny... Manželé de Savigny necestují; někdy přijedou do Paříže, kde však pobudou jen několik dní. Tak se tedy celý jejich život omezuje převážně na zámek Savigny, který byl jevišťem zločinu, na nějž jakoukoli vzpomínku pohřbili snad v bezedné propasti svých srdcí..."

„A měli někdy děti?“ otázal jsem se.

„Ach,“ vydechl doktor, „máte zřejmě na mysli, že v tom se projeví trhlina, odplata Osudu a trest nebo spravedlnost Prozřetelnosti, jak tomu říkáte. Ne, neměli jakživi děti a také po nich netoužili. Vzpomeňte si, že jsem řekl, že mě už tehdy napadlo, že je snad nebudou mít. Milují se přespráti... Oheň, který šíří, stravuje a neprodukuje. Kteréhosi dne zeptal jsem se Hauteclaire:

„Není vám, paní hraběnko, líto, že nemáte děti?“

„Netoužím po nich,“ odvětila s důrazem. „Milovala bych pak méně Serlona. Děti,“ dodala jaksi pohrdavě, „jsou dobré pro ženy nešťastné.“

A jako když utne, ukončil doktor Torty svůj příběh tímto výrokem, který pokládal asi za pádný.

Byl jsem vyprávěním opravdu zaujat a jaksi na závěr jsem ještě podotkl: „Třebas zlotřilá, je ta vaše Hauteclaire hodna zájmu. Nebýt jejího zločinu, chápal bych Serlovu lásku.“

„A dost možná, že i při tom jejím zločinu,“ řekl doktor a hned nato směle dodal: „Já aspoň jistě!“

RUB KARET WHISTOVÉ PARTIE

„Netropíte si z nás, pane, bláznů tímto příběhem?“

„Není, madam, jakýsi druh tylu, jemuž se říká přeludný?“
(Na večírku u knížete F.)

I

Loni v létě byl jsem kteréhosi večera na návštěvě u baronky de Mascranny, dokonalé dámy a Pařížanky, která si nade vše cení starofrancouzský vtíp a otvírá dokořán — ač by stačilo jen jedno křídlo — dveře svého salónu té trošce, jež z nás zbývá. Nezvrhl se snad poslední dobou Esprit v náročné zvíře, jemuž se říká Inteligence?... Baronka de Mascranny je podle svého manžela příslušnicí starého a velmi vznešeného rodu, jenž svůj původ odvozuje od Grisonů. Jak je všeobecně známo, má ve znaku na červeném poli tři lví hlavy, nad nimiž rozpíná křídla stříbrný orel, nesoucí v drápech svazek lictorských prutů, po jehož pravé straně je stříbrný klíč a po levé helmice téže barvy; v samém středu erbu je modrý štít se zlatou lilíí napříč. Všechny tyto emblémy byly uděleny různými evropskými panovníky rodině de Mascranny v uznání za služby, které jim prokázali její příslušníci v rozličném údobí dějin. Kdyby dnes evropští vladaři neměli na starosti mnohem spleťtější a závažnější záležitosti, mohli by — kdyby měli na to arci kdy — přidat další odznaky do tohoto už beztak vznešené složitého erbu jako odměnu za opravdu hrdinnou starost, již projevuje baronka o zachování konverzačního umění, tohoto skomírajícího děcka zahálčivé šlechty a absolutistických monarchií. Svým duchem a svými způsoby hodnými jejího jména vytvořila baronka de Mascranny ze svého salónu jakýsi rozkošný